

Altink-affaire I

Vervalsingen schilderijen Groninger Ploeg

Perspublicaties

Periode 1991 - 1995

Groningen, mei 2019

*“Het is de taak van justitie
om systematische kunstvervalsing
en ontwrichting van de kunsthandel
op te sporen en te veroordelen.
Nu is door een onbeholpen aanpak
een beroepsvervalser
de dans ontsprongen”*

— Mr. L.D.H. Hamer
Bron: Hollands Dagblad,
d.d. 27 september 1995

Altink-affaire I

Vervalsingen schilderijen Groninger Ploeg

Perspublicaties

Periode 1991 - 1995

Deze publicatie is tot stand gekomen onder auspiciën van de Johan Meijering Stichting, die op 9 november 2017 in Groningen is opgericht. De stichting beheert het Cultureel Erfgoed van drs. Johannes Lourens Meijering, geboren te Kampen op 19 maart 1947, wonende te Groningen. Het levenswerk van Johan Meijering beslaat een tijdsbestek van 1964 t/m 2019 en bestaat uit negen uiteenlopende projecten op cultureel en maatschappelijk gebied.

De stichting heeft ten doel:

- a het bijeenbrengen en behouden van alle zaken die betrekking hebben op het immaterieel en cultureel erfgoed van Johan Meijering en/of aan hem gerelateerde onderwerpen;
- b het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- a het onderhouden, in stand houden en exploiteren van de website: www.johanmeijeringstichting.nl;
- b het publiceren of doen publiceren over Johan Meijering dan wel zijn ideeën, visies en overtuigingen;
- c het opsporen en registreren en het zo mogelijk in eigendom, bezit of bewaring verkrijgen van voorwerpen, documenten en afbeeldingen, die voor genoemd erfgoed van Johan Meijering van historische betekenis zijn;
- d het uitgeven en publiceren van artikelen en nieuwsberichten over de ideeën, visies en overtuigingen van Johan Meijering;
- e het waarborgen van de continuïteit van al het voorgaande en het zijn van een veilige bewaarplaats voor alle zaken die Johan Meijering aangaan, waaronder publicaties, boeken, foto-, beeld- en archiefmateriaal, en alle andere wettige middelen.

Cultureel erfgoed

In november 2014 zijn diverse culturele activiteiten van Johan Meijering in de periode 1964-2014 door het Regionaal Historisch Centrum 'De Groninger Archieven' erkend als cultureel erfgoed. De archieven van Kuifje '64, Kijkbungalow Minerva, Kunsthuis De Permanente, stichting La Pasión, stichting Do, Altink Affaire II (kunstvervalsingszaak De Groninger Ploeg), La Nueva Pasión, stichting 'Staakt het Vuren' en 'Groninger Forum' zijn door Meijering aan dit historisch centrum geschonken. De archieven van al deze projecten zullen worden overgedragen en ondergebracht bij de 'Groninger Archieven' in het 'Archief Johan Meijering'.

Colofon

ISBN: 978 90 XXXX XXX
2019
© 2019 Johan Meijering

Samenstelling: Drs. J.L. Meijering

Deze publicatie is tot stand gekomen onder auspiciën van de Johan Meijering Stichting.

Inhoudelijke verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid ligt bij de auteur/samensteller.

Vormgeving: Elzo Smid Ontwerp

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm op op welke wijze dan ook, zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de auteur/samensteller.

Type- en zetfouten voorbehouden.

Inhoud

1991	Valse Altinks duiken op in kunstwereld	1		Schadevergoeding voor vermeende Altink-vervalser	43	
	Vervalsingen komen niet als een verrassing	1		Kunstschilder Van Loenen wil 80 mille van Justitie	44	
	Oud-leraar brein achter valse Altinks?	3		1994	Schadevergoeding voor kunstschilder Cor van Loenen	45
	Onduidelijkheid over valse Altinks blijft	3		De Altink-affaire	47	
	Stichting wil zo snel mogelijk einde aan stroom vervalsingen	5		Altink-affaire krijgt een vervolg voor gerechtshof	52	
	‘Altink-echtpaar’ verliest kort geding tegen de Telegraaf	7		Van Loenen: Walgelijk en arrogant	53	
	Telegraaf hoeft berichten niet te rectificeren	9		Kans op heropening van zaak-Altink is ‘groot’	55	
	Zo namen de van L.’s de kunstwereld te grazen!	10		Expert: Van Loenen misbruikt taxatierapport	57	
	Zo vals als een kraai	16		‘Dit getuigt van uitermate onzorgvuldig gedrag’	57	
	Het gedraai van de kunstkenner om het werk van Jan Altink	16		Signaturen op Altinks vals	60	
	De landschapjes van Jan Altink	20		Onderzoek werpt nieuw licht op Altink-affaire	60	
1992	Geeft Altink-vervalser zich eindelijk bloot?	25		Jagen op heksen of zoeken naar recht?	63	
	Kunstwereld verbaasd over expositie	27		Kans klein op nieuw proces over Altinks	71	
	Drentse schilder gearresteerd op verdenking van vervalsen Altinks	28		Kans op nieuw proces Altink-affaire klein	72	
	Kunstenaar Van Loenen verdacht van vervalsen werk Jan Altink	28		Advocaat Van Loenen teleurgesteld over heropening onderzoek	74	
	Politie onderzoekt valse Altinks	31		Gerechtshof gelast nieuw onderzoek ‘valse’ Altinks	76	
	Verdachte vervalsing kunstwerken weer vrij	32		Hof gelast onderzoek naar echtheid van schilderijen Altink	77	
1993	Altink-schilderijen terug	33		‘Voorkomen nieuwe missers Altink-zaak’	79	
	Schilderijen Jan Altink weer terug bij familie Van Loenen	34		Bewijsmateriaal krijgt nieuwe kans in vooronderzoek	81	
	Bewijs voor valse doeken Altink ontbreekt	36		1995	Altink-affaire ten einde na nieuw sepot	84
	Vermeende vervalsingszaak van Altinks geseponneerd	39		Rel rond vervalsing schilderijen Altink definitief voorbij	85	
	Geslagen maar nooit verslagen	41		Hof sluit zaak over vervalsing doeken Altink	87	
				‘Officier van justitie mag hier straffeloos blunderen’	89	
				Altink-affaire afgesloten met schadevergoeding	93	

Eén van de schilderijen van Jan Altink ('Het Reitdiep'), die deze week bij Christie's uit de veiling is genomen.

Valse Altinks duiken op in kunstwereld

Groningen – Kunsthandelaren en veilinghuizen in Nederland worden in toenemende mate geconfronteerd met valse schilderijen van Jan Altink, ooit een van de prominente leden van het Groninger kunstenaarsgezelschap De Ploeg.

Op veilingen van de gerenommeerde veilinghuizen Sotheby en Christie's in Amsterdam zijn deze week vijf Altinks teruggetrokken. In alle gevallen bestaat grote twijfel over de echtheid van de doeken. Twee weken geleden en ook deze week zijn bij kunsthandelaren in Groningen drie Altinks aangeboden, die op het eerste gezicht ook niet echt waren.

In kunstkringen gaat al langer het verhaal dat schilderijen van Ploeg-leden op grote schaal worden vervalst. Een ontwikkeling die is begonnen, nadat de prijzen van deze Groninger kunststroming vorig jaar plotseling enorm stegen. Deze prijsstijging is een gevolg van een groeiende belangstelling voor met name werk van Jan Altink en mede-Ploeglid Johan Dijkstra vanuit het westen van het land. De groeiende belangstelling en stijgende prijzen van werk van Jan Altink (1885-1971) hebben alles te maken met een grote overzichtstentoonstelling, die vorig jaar in Haarlem van hem is gehouden.

Vervalsingen komen niet als een verrassing

Groningen – Voor de experts van de veilinghuizen van Sotheby en Christie's doet zich het probleem voor dat in Nederland nauwelijks een echte Altink - dan wel Ploeg - expert is te vinden. Een woordvoerder van Sotheby laat weten dat de schilderijen dan wel vlak voor de veiling zijn teruggetrokken, maar nog niet 100 procent vaststaat dat het om vervalsingen gaat.

“Bij de geringste twijfel over de echtheid van een schilderij nemen wij de doeken terug. Maar er is inderdaad een toenemende aanvoer van vooral Altinks, die allemaal op elkaar lijken.”

Een vergelijkbare reactie is er bij Christie's. Volgens de catalogus zouden woensdag twee schilderijen van Altink in de veiling komen. Afbeeldingen van beide werken waren ook in de catalogus opgenomen. “Vlak voor het begin van de veiling ontstond toch weer grote twijfel over de echtheid.

Nieuwsblad van
het Noorden

25 mei 1991

pagina 1

pagina 3

Daarom hebben wij de beide werken teruggetrokken,” aldus één van de experts.

De kunstwereld in Groningen is terughoudend in het geven van een reactie. Iedereen kent het verhaal van de valse Altinks en heeft ook meerdere keren een exemplaar onder ogen gehad.

Cees Hofsteenge, eigenaar van de gelijknamige, in Ploeg-werk gespecialiseerde kunsthandel in Groningen: “Het gaat zeker om 50 tot 100 verkeerde dingen, maar waarschijnlijk om meer. Je herkent ze onmiddellijk. Vervalsers maken de fout dat ze hun maniertje te vaak herhalen. Het is allemaal wat lullig geschilderd, het zijn vaak landschapjes met een in de horizon verdwijnende sloot of weg, een paar bomen en een huis of boerderij. De verf is sterk verdund en loopt uit. Een beetje kenner ziet direct dat het om een vervalsing gaat.”

Veel kunsthandelaren zien in de gebeurtenissen deze week bij Sotheby en Christie’s de bevestiging van wat al langer wordt vermoed.

De laatste tijd worden veel zogenaamde kunstverkopingen gehouden in motels en zalen van culturele centra, waar vrijwel altijd kunstwerken van Groninger Ploeg-leden worden aangeboden. Volgens kenners gaat het daarbij vaak om dubieus werk.

Menno Hoexum en Eddy Schaafsma

Oud-leraar brein achter valse Altinks?

Groningen – Het brein achter de vervalste kunstwerken van Jan Altink woont in een gehucht in de beurt van Beilen. Dat is de eensluidende mening van tal van kunsthandelaren en veilinghuizen in Nederland. Zij doelen daarmee op de oud-leraar Luc van L. die samen met zijn vrouw in een verbouwde boerderij op het Drentse platteland woont. Volgens kunsthandelaren is Van L. de laatste jaren talloze malen gesignaleerd op veilingen en verkopen en toonde hij daar grote belangstelling voor werk van het Groninger kunstenaarsgenootschap De Ploeg, waar Jan Altink lid van was.

Van L. ontkent zelf in alle toonaarden betrokken te zijn bij de enorme hausse in valse Altinks. Tegenover deze krant bevestigde hij gisteren wel regelmatig veilingen en verkopen te bezoeken.

Ook heeft hij in het verleden een verzameling kunstwerken van Altink aangelegd, die hij het afgelopen jaar in een hoog tempo van de hand heeft gedaan.

Luc van L. ontkent betrokkenheid

Onduidelijkheid over valse Altinks blijft

Groningen / Beilen – Luc van L. zou de afgelopen maanden erg actief zijn geweest in de veilingwereld. Zo bracht hij werk van Altink in bij verschillende veilinghuizen (o.m. bij Joop van de Enden in Groningen, Christie’s in Amsterdam, de Venduhuizen in Rotterdam en Den Haag en De Eland in Amsterdam). Een aantal van die werken is vorige week door veilingmeesters teruggenomen, omdat er twijfel is over de echtheid. Maandag werden bij Glerum in Den Haag nog twee Altinks teruggenomen.

Van L. wil bevestigen noch ontkennen dat het om schilderijen gaat die uit zijn collectie afkomstig zijn, maar geeft toe actief te zijn geweest in de veilingwereld. Tegen veilinghouders heeft Van L. verteld dat hij door een erfenis voor het eerst in het bezit is gekomen van Altinks. Tegenover deze krant verklaarde hij gisteren al jaren geleden ook met de inkoop van werk van o.a. deze Ploeg-schilder te zijn begonnen.

Nieuwsblad van
het Noorden

29 mei 1991

pagina 1

pagina 3

Tegen Van L. pleit verder dat hij zich van verschillende namen bedient. Ook verkocht hij in december vorig jaar twee tempera's aan een echtpaar in Slochteren voor 7000 gulden. Over deze twee kunstwerken bestaat nu ook grote twijfel.

Van L., die 21 jaar geleden vanuit Den Helder in Drenthe kwam wonen, heeft in zijn verbouwde boerderij een opvangcentrum voor ex-psiatrie patiënten. Gisteren zei hij, dat hij wel gek zou zijn om een zo kwetsbare positie op het spel te zetten. Hij gaf toe inmiddels door een aantal klanten en handelaren te zijn benaderd. "Het waren niet allemaal even prettige telefoontjes."

Binnen de kunsthandel in Nederland heerst grote onduidelijkheid over het aantal valse werken van Altink. Het probleem is dat vrijwel niemand in Nederland kan worden aangemerkt als Ploeg-expert. Volgens Jan Juffermans, een vooraanstaand kunsthandelaar in Utrecht en Amsterdam, gaat het niet om honderden maar "hoogstens om een stuk of tien". Volgens Juffermans zijn er wel lucratievere kunstenaars om te vervalsen. Bij Sotheby in Amsterdam is de twijfel over de eigen deskundigheid inmiddels zo groot, dat zij vandaag met twee Altinks een bezoek aan Groningen brengen.

Menno Hoexum en Eddy Schaafsma

'De kennis over de Ploeg zit in Groningen'

Stichting wil zo snel mogelijk einde aan stroom vervalsingen

De stichting in oprichting die de authenticiteit van werk van het Groninger Kunstenaarsgenootschap De Ploeg gaat vaststellen, wil zo snel mogelijk een einde maken aan de stroom van vervalsingen die de laatste weken overal in Nederland opduiken. Er moet zo snel mogelijk ingegrepen worden, want talloze mensen worden de dupe van deze hausse in vals werk. De stichting zal ook volkomen onafhankelijk van welke kunsthandelaar of galeriehouder dan ook opereren, "vertelde restaurateur Lammert Muller gisteravond onmiddellijk na de oprichting. "We zullen zo snel mogelijk de statuten van de stichting in orde laten maken om aan de slag te kunnen."

Vier van de vijf leden hebben hun medewerking toegezegd nadat zij waren benaderd door de Roder advocaat en galeriehouder Wout Schuurmans. Schuurmans die twee weken geleden in Haren Classic Art opende heeft zich de laatste dagen vooral geërgerd aan tal van lieden die zich opwerpen als de grote deskundige op het gebied van werk De Ploeg. "Ik vind het belangrijk dat voor eens en voor altijd vast komt te staan wat wel goed is en wat niet. Er zijn te veel mensen die maar een gokje wagen zonder de wijsheid in pacht te hebben. Het vijftal dat nu in de stichting gaat samenwerken acht ik in ieder geval in staat om wel een oordeel over de echtheid van Ploeg-werk te kunnen geven."

Ongering is een broer van wijlen de kunsthandelaar Karel Ongering en is zo'n beetje de laatste levende Groninger die de kunstenaars van De Ploeg en met name Jan Altink intensief heeft meegemaakt. Huizinga organiseerde in de jaren zeventig een grote overzichtstentoonstelling van De Ploeg in de Fraylemaborg in Slochteren. Lammert Muller is restaurateur van vooral Ploeg-werk en heeft een grote kennis over de techniek en penseelvoering van leden van De Ploeg. Koster heeft de afgelopen 20 jaar een grote kennis van werk van De Ploeg opgedaan en wordt wel vaker door particulieren en instanties benaderd om een oordeel te vellen.

Het initiatief van Schuurmans komt naar aanleiding van de enorme onrust over valse Altinks die vorige week ontstond toen bij twee veilinghuizen in het westen van het land valse schilderijen van Altink

Nieuwsblad van
het Noorden

30 mei 1991

“Dat nu plotseling de naam van Luc van L. uit het Drentse Beilen in de publiciteit komt als de motor achter de vervalsingen verbaast Schuurmans niet echt. Deze man is de laatste tijd te vaak op verschillende veilingen gesignaleerd als inbrenger van schilderijen van Altink. Er duiken nu te snel achter elkaar schilderijen op die vrijwel niemand kent’.”

werden teruggetrokken. “Ik wil nu gewoon zekerheid. Daarom heb ik deze vijf personen benaderd met de vraag of ze een beoordelingscommissie willen vormen. Per slot van rekening zit de grootste kennis over De Ploeg in Groningen en niet in het westen van het Land.”

Dat nu plotseling de naam van Luc van L. uit het Drentse Beilen in de publiciteit komt als de motor achter de vervalsingen verbaast Schuurmans niet echt. “Deze man is de laatste tijd te vaak op verschillende veilingen gesignaleerd als inbrenger van schilderijen van Altink. Er duiken nu te snel achter elkaar schilderijen op die vrijwel niemand kent.”

Inzicht

Dit laatste wordt ook bevestigd door kunsthandelaar Sibbele Ongering in Groningen. Hij heeft in de jaren zeventig de grote Altink-veiling in het Groninger Stadspark Paviljoen meegemaakt en heeft een redelijk inzicht in het complete oeuvre van de Groninger kunstenaar. “De schilderijen die nu bij Sotheby’s en Christie’s zijn opgedoken zijn volstrekt onbekend. Die heb ik niet op de grote veiling in het Stadspark gezien en ze staan ook niet in de catalogus van de grote overzichtstentoonstelling in Haarlem. Daar komt nog bij dat de nu als vals bestempelde doeken allemaal op elkaar lijken en van een erbarmelijke kwaliteit zijn.”

Menno Hoexum en Eddy Schaafsma

‘Altink-echtpaar’ verliest kort geding tegen de Telegraaf

Amsterdam – Het Beiler echtpaar Van Loenen heeft het kort geding verloren dat het had aangespannen tegen het dagblad de Telegraaf. Het echtpaar eiste een rectificatie, waarin het ochtendblad een aantal ‘onnodig grievende’ en ‘beledigende’ passages terugneemt uit de verslaggeving over valse schilderijen van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink. Volgens een van de twee artikelen, die verschenen op 29 mei en 1 juni, zou het Drentse echtpaar grossieren in valse Altinks en die onder valse namen via veilinghuizen in het Noorden en de Randstad op de markt hebben gebracht. Mr. J. Vrakking, vice-president van de Amsterdamse rechtbank die vorige week beide partijen nogmaals hoorde, achtte echter het tegendeel niet bewezen en wees gisteren de eis van het echtpaar af.

Sinds november 1990 bracht het echtpaar circa 30 Altink-werken op de markt, die, zo werd de veilinghuizen die naar de herkomst vroegen verteld, afkomstig waren uit een erfenis. Over de echtheid van de schilderijen ontstond twijfel toen een kunsthandelaar uit Heiloo de Amsterdamse veilinghuizen Christie’s en Sotheby’s, die eind mei een aantal Altinks zouden veilen, erop wees dat het hier om vervalsingen ging. In dezelfde week bleek dat ook bij andere veilinghuizen soortgelijke Altinks waren aangeboden en dat het steeds om dezelfde inbrengers ging: het echtpaar Van Loenen uit Beilen. Als reden voor de massale verkoop noemde het echtpaar de verbouwing van hun boerderij even buiten Beilen.

In zijn vonnis stelt Mr. Vrakking dat de Van Loenens niet aannemelijk hebben weten te maken dat het gebruik van ‘andere namen en een onduidelijk verhaal over de herkomst van de schilderijen binnen de kunstwereld gebruikelijk dan wel noodzakelijk is’. Van Loenen zei tijdens de zitting vorige week de andere namen te hebben gebruikt omdat het noemen van steeds dezelfde naam bij het aanbieden van een zo grote verzameling de prijs zou hebben gedrukt. Bovendien zei hij op deze manier, na eerdere slechte ervaringen, zijn eigen rust en veiligheid’ te hebben willen beschermen.

Tegenover de rechtbank verklaarde Van Loenen al in de jaren ‘70 met het kopen van Altink gouaches en schilderijen te zijn begonnen. De eerste twee gouaches kocht het echtpaar op een kunstmarkt in het Noordhollandse Bergen van de schilderijenverzamelaar Van den Berg uit Heerlen (later

Nieuwsblad van
het Noorden

5 juli 1991

woonachtig in Nijmegen). Dezelfde Van den Berg, die niet als getuige aanwezig was omdat hij, aldus Van Loenen, is geëmigreerd, zou vorig jaar opnieuw contact hebben opgenomen. Het echtpaar kocht vervolgens een twintigtal Altinks. Via Van den Berg kwamen de Van Loenens vorig jaar oktober op het spoor van de kunst- en antiekhandelaar Jansen in Amsterdam. Deze verkocht hen in een bestelbusje tegenover het Amsterdamse Centraal Station in totaal 17 schilderijen en gouaches.

De Amsterdamse en Beilense politie zullen voorlopig geen onderzoek instellen naar de herkomst van de valse Altinks en de rol van het echtpaar Van Loenen. Hoewel de Amsterdamse veilinghuizen Sotheby's en Christie's eerder lieten weten aangifte te zullen doen, is dat tot nu toe niet gebeurd.

Altink-zaak

Telegraaf hoeft berichten niet te rectificeren

Amsterdam / Beilen – Het dagblad De Telegraaf hoeft twee artikelen waarin wordt ingegaan op de vervalsing van werk van Ploeg-schilder Jan Altink en de rol die het Beiler echtpaar Van Loenen daarin speelt, niet te rectificeren. De vice-president van de Amsterdamse rechtbank, mr. J. Vrakking, heeft dit gisteren bepaald in een kort geding dat het Drentse echtpaar op 6 juni tegen het ochtendblad had aangespannen. In een tussenvonnis, op 20 juni gelastte Vrakking het kort geding tot 26 juni aan te houden, omdat de rechtbank behoefte had aan aanvullende informatie. Over de Altink-affaire is ook bericht door het Nieuwsblad van het Noorden.

Het echtpaar eiste rectificatie van een aantal passages van artikelen die in De Telegraaf van 29 mei en 1 juni verschenen, omdat ze onwaar en onnodig grievend zouden zijn. Een van de gewraakte publikaties verscheen onder de kop 'Drents echtpaar grossiert in valse Altinks'.

Vrakking acht de essentie van de artikelen niet onwaar of onnodig grievend, ondanks misschien enkele onjuiste details over het aantal Altinks dat het echtpaar in roulatie zou hebben gebracht. Dat zouden er een stuk of 30 zijn geweest, aldus het echtpaar Van Loenen.

De raadsman van het paar verklaarde op de zitting namens zijn cliënten dat de doeken die zij in de loop van de tijd aan een aantal veilinghuizen hadden aangeboden, niet vervalst zijn. Vrakking stelt echter in zijn vonnis dat De Telegraaf op grond van de verklaringen van verschillende deskundigen er vanuit heeft mogen gaan dat het om valse Altinks gaat. Dit ondanks het feit dat over de echtheid van de betrokken schilderijen nog geen definitief oordeel bekend is, aldus Vrakking. Het vermoeden van de valsheid is zelfs versterkt doordat het echtpaar de schilderijen telkens onder een andere naam aan de veilinghuizen heeft aangeboden, met een onduidelijk verbaal over de herkomst. Inmiddels is ook bekend dat de politie een onderzoek heeft ingesteld naar de herkomst van de werken.

In mei van dat jaar trokken onder anderen de Amsterdamse veilinghuizen Sotheby's en Christie's een aantal Altinks terug voordat ze zouden worden geveild. Dit omdat er twijfel bestond over de echtheid van de doeken.

Nieuwsblad van
het Noorden

5 juli 1991

De Telegraaf

6 juli 1991

pagina T21

Zielig verhaal moest geld opbrengen voor verbouwing pension psychiatrische patiënten...

Onlangs onthulde deze krant in een artikelenreeks de rol van het Drentse echtpaar Cornelis en Cornelisje van L. in het verspreiden van door experts als vals bestempelde werken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink. Na de publicaties spanden de Van L.'s een kort geding aan tegen het dagblad De Telegraaf, waarin zij rectificatie eisten omdat zij zich in eer en goede naam geschaad voelden.

Afgelopen donderdag wees vice-president van de Amsterdamse rechtbank mr. J.M. Vrakking in deze spraakmakende affaire vonnis. Volgens Vrakking heeft De Telegraaf op grond van verklaringen van deskundigen aannemelijk kunnen maken dat het hier valse Altinks betreft.

De rechter: „Dit geldt des te meer nu dat reële vermoeden van valsheid voor de journalisten slechts versterkt is door de wijze waarop de eisers de werken aan veilinghuizen hebben aangeboden, namelijk onder andere namen en met een onduidelijk verhaal over de herkomst daarvan.”

Een reconstructie van het schandaal rond de valse Altinks.

Zo namen de van L.'s de kunstwereld te grazen!

Beilen / Amsterdam, zaterdag – Zondagmiddag 18 november 1990. Mevrouw Renee Smithuis, eigenaar van de gelijknamige kunsthandel in Heiloo, betreedt het dorpscafé 'Het Wapen van Zijpe' in het Noordhollandse Schagerbrug. Nog geen half uur later verlaat de als zeer integer bekend staande Smithuis het etablissement.

Met een gevoel van medelijden met het echtpaar Cornelis en Cornelisje van L. Immers, de man met de opvallend grote, grijze baard en diens tengere echtgenote maakten in eerste instantie een sympathieke indruk op haar. Dat was ook de reden dat mevrouw Smithuis die middag zwijgt over de conclusie die zij onmiddellijk trok na het bekijken van de twee Altinkwerken die het echt paar haar te koop aanbood. „Zo vals als een kraai, dat ziet iedere kenner”, denkt Smithuis.

Maar omdat de Van L.'s een zielig verhaal hadden opgehangen over hun

gebrek aan geld terwijl ze op het punt stonden hun huis te verbouwen en daarom hun twee uit erfenis verkregen Altinks van de hand wilden doen, besluit de Heiloose niets te zeggen.

Een half jaar later hoort Smithuis, expert op het gebied van de Groninger Ploegschilder-beweging waartoe ook Jan Altink (1885-1971) behoorde, dat overal op veilingen in het land valse werken van Altink opduiken. Dan hoort zij ook dat het echtpaar Van L. de twee eerder aan haar aangeboden pseudo-Altinks uiteindelijk heeft weten te slijten aan een relatie van haar. Nota bene met de opmerking: „Mevrouw Smithuis heeft ze bekeken, ze vond ze prachtig!” Inmiddels waren de prijzen van het werk van Altink fors gestegen.

Voorals menen van buiten het kunstcircuit, die van hun baargeld nu eindelijk eens een echt mooi doek wilden open, hadden de gezellige landschappen van Jan Altink ontdekt.

Voor de bijl

Zo ook mevrouw H.R. de Vries uit het Groningse Haren. De echtgenote van een buschauffeur neemt op 23 april van dit jaar, vroeg in de morgen, al het geld van haar spaarrekening op, pakt de trein naar Den Haag en gaat op de veiling van het Venduehuis der Notarissen onmiddellijk voor de bijl als de veilingmeester twee 'Altinks' onder de hamer brengt.

De twee Altinks die mevrouw De Vries kocht, waren op de veiling ingebracht door Cornelis Teunis van L., die daarbij optrad onder de naam van zijn oom. Beide doeken worden later door experts vals bevonden, de koop wordt teruggedraaid, de hevig geschrokken mevrouw De Vries schadeloos gesteld. En de oom, wiens naam door Cor van L. was gebruikt bij het inbrengen van de doeken, belt het Venduehuis op met de mededeling dat hij „doodziek wordt van de praktijken van zijn neef”.

Het gaat hier niet om een incident, zo blijkt al gauw. Op 14 mei wordt bij Loth Gijselman in het Singermuseum in Laren één Altink geveild. Het doek, dat weggaat voor negenduizend gulden, wordt later door veilinghouder Jef Hagen teruggenomen omdat hij grote twijfels heeft over de echtheid. De inbrenger: de echtgenote van Cor van L., Cornelisje. Zij maakt daarbij gebruik van de naam 'Hoogeveen' en vertelt dat het doek afkomstig is uit een erfenis van oma.

Op deze manier boden de Van L.'s een aantal van, naar eigen zeggen, vijftien Altinks aan bij particulieren en vijftien bij veilingen en kunsthandels in heel Nederland waaronder toonaangevende huizen als Christie's,

Sotheby's, Glerum en het Venduehuis der Notarissen. Onder valse voorwendsels en met gebruikmaking van tussenpersonen en andere namen. Als aspirant-kopers het echtpaar naar het waarom van de plotselinge verkoop vragen, antwoordt Cornelis, ex-tekenleraar en nu houder van een pension voor psychiatrische patiënten, dat hij en zijn vrouw geld nodig hebben voor de verbouwing van hun boerderij annex pension.

Andere naam

Sotheby's grijpt in na een publicatie in deze krant op zaterdag 25 mei. De doeken 'View of the Harbour, Den Helder' en 'Winter', door Cor van L. ingebracht onder een andere naam, worden luttele minuten voor aanvang van de grote voorjaarsveiling teruggetrokken.

Korte tijd later besluit Sotheby's het Openbaar Ministerie in te schakelen. In een brief d.d. 10 juni van dit jaar aan de hoofdofficier van justitie mr. C. van Steenderen schrijft Sotheby's-advocaat mr. F. Schneider: "Naar het oordeel van mijn cliënte moet ernstig worden getwijfeld aan de authenticiteit van de werken, zij acht het niet uitgesloten slachtoffer te zijn geworden van een poging tot oplichting. Cliënte verzoekt u derhalve een onderzoek naar een en ander te laten instellen en geeft, zo dit onderzoek de vermoedens van cliënte bevestigt, nu reeds te kennen in dat geval aangifte te zullen doen." Het betreft hier voor Sotheby's-topman Rob Sneep een bizarre ervaring. Sneep neemt de twee werken op 14 februari in ontvangst van een man die zich voorstelt als R. Hillebrandt uit Amsterdam. Een kleine man met een grote baard. Onder reçu-nummer 73646 worden de beide

Twee doeken die door Van L. waren ingebracht en door Sotheby's vlak voor de veiling werden teruggenomen: 'View of the Harbour, Den Helder' en 'Winter'. Volgens expert Sibbele Ongering uit Groningen zuivere vervalsingen. Sotheby's heeft inmiddels het OM ingeschakeld.

werken als echte Altinks aangeboden. Het formulier wordt ondertekend door ene P. de Haas. Later blijkt dat Hillebrandt in werkelijkheid Cor van L. is. En wat de ondertekening met P. de Haas betreft: het echtpaar Van L. verklaart dat Cor in huiselijke kring meneer De Haas wordt genoemd. Mijn naam is Haas. Een grapje... Vlak na de veiling van Sotheby's, waarbij op het laatste nippertje de twee pseudo-Altinks werden teruggetrokken, vertrekt Rob Sneep met de werken naar Groningen om ze door de plaatselijke experts Chris en Sibbele Ongering op echtheid te laten onderzoeken. Hun oordeel is eensluidend: onmiddellijk als vals te herkennen, verkeerde kleuren, amateuristisch nagemaakt, absoluut geen Altinks!

Berucht

Deze krant bericht die dag daarop, woensdag 29 mei, dat het spoor in de valse Altink-affaire leidt naar het buurtschap Holthe, vlakbij Beilen. Naar het in kunstkringen beruchte echtpaar Cornelis en Cornelisje van L. Berucht, omdat ze in het begin van de jaren tachtig 'naam' maakten met de handel in de zogenaamde heksenbollen. Deze bollen van spiegelglas, oorspronkelijk bedoeld om heksen af te schrikken, waren in die dagen een gewild antiquarisch object.

De prachtig verbouwde boerderij van de Van L.'s in Holthe hing er vol mee. En ze waren niet allemaal echt, zo herinnert kunsthandelaar mr. Wout Schuurmans zich. De jurist uit Haren: "Van L. heeft eens een heksenbol als antiek verkocht, terwijl het ding gloednieuw was. De plaatselijke kranten hier stonden er vol van. Uiteindelijk gaf Van L. toe en werd de koop teruggedraaid. Maar pas nadat er gedreigd was met juridische stappen."

Jan Nagtegaal, oud-restaurateur van het Rijksmuseum in Amsterdam: „Ik kwam in die tijd wel eens over de vloer bij de Van L.'s. Cor was een rare scharrelaar, hun boerderij pulde uit van de heksenbollen. Ze rommelden heel erg in antiek. Vooral antiek dat gewild was."

Na de publicatie van 29 mei spande het echtpaar Van L. een kort geding aan tegen De Telegraaf. Hun eis: rectificatie, omdat zij zich in eer en goede naam geschaad voelden.

Ondertussen blijven de valse Altinks her en der opduiken en heeft de kersverse stichting in oprichting, die zich tot doel heeft gesteld de echtheid van Altink-schilderijen te onderzoeken handenvol werk. Rijkskunstrestaurateur Lammert Muller deze week namens de stichting: "We hebben tot nog

toe zeven Altinks die door het echtpaar Van L. zijn ingebracht op veilingen onderzocht. Er is maar één conclusie mogelijk. Alles is vals. De Van L.'s hebben nota bene in veel gevallen zelf achter op de doeken 'Uit erfenis van oma' geschreven..."

Vice-president van de Amsterdamse rechtbank mr. J.M. Vrakking besluit bij tussenvonnissen de beide partijen in het kort geding tussen De Telegraaf en de Van L.'s te horen. Woensdag 26 juni vraagt hij in het Paleis van Justitie aan de Parnassusweg aan het echtpaar Van L. hoe zij toch in het bezit van zoveel Altinks zijn gekomen.

“Alles is vals!”

— *Rijksrestaurateur Lammert Muller*

Cor van L. komt dan op de proppen met een door hemzelf met de hand geschreven, zeven velletjes lange verklaring. Daarbij spreekt hij van contacten met een Altink-collectiehouder, Van den Berg geheten. Van L. geeft ook toe dat hij geen idee heeft waar de man op dit moment verblijft. Van L. beweert voorts voor een bedrag van 38.500 gulden zes doeken, twaalf gouaches en één paneel van de onbekende Van den Berg te hebben gekocht.

Volgens de verklaring krijgt het Drentse echtpaar later contact met de minstens zo onbekende 'meneer Jansen' uit Amsterdam, ook al een Altink-kenner die daarna in het niets is verdwenen. Van Loenen zegt voor een bedrag van 27.500 gulden vijf kleinere doeken en dertien gouaches van de mysterieuze Jansen te hebben gekocht. De koop werd gesloten in het Noord-Zuid Hollands Koffiehuis tegenover het Centraal Station op "plus minus 20 september 1990." Als ruil voor de zogenaamde Altinks had Van L. naast contant geld ook sieraden en antiek vanuit zijn woonplaats Holthe meegebracht.

Cor van L. in zijn verklaring: "Nadat we in het koffiehuis m'n spullen hadden bekeken, gingen we naar een witte bestelbus, geparkeerd rechts naast de hoofdingang van het Centraal Station. Na de schilderijen en gouaches in de bestelbus bekeken te hebben, gingen we akkoord. Na zorgvuldig ingepakt te hebben (vier pakketten) zette hij mij op de trein naar Beilen. Ik kon blijven zitten tot aan Beilen. Vertrek 21.32 uur. Aankomst Beilen 23.30 uur. Met taxi van station naar Holthe."

Vice-president Vrakking van de Amsterdamse rechtbank merkte in zijn afgelopen donderdag gewezen vonnis op: „Ondanks dat omtrent de valsheid van de betrokken werken nog geen definitief oordeel bekend is, heeft De Telegraaf echter op grond van de verklaringen van verschillende deskundigen, die ook in dit geding zijn overgelegd, ervan uit mogen gaan dat het hier valse Altinks betreft. Dit geldt des te meer nu dat reële vermoeden van valsheid voor de journalisten slechts versterkt is door de wijze waarop eisers de werken aan veilinghuizen hebben aangeboden, namelijk onder andere namen en met een onduidelijk verhaal over de herkomst daarvan.

Over het gebruik van andere namen bij het inbrengen van de Altinks voerden de Van L.'s op de eerste zitting aan dat zij "eventuele hinderlijke belangstelling van de kunsthandel wilden voorkomen." Later luidt hun verweer dat zij bevreesd waren voor bedreigingen omdat zij in het verleden al eerder telefoontjes van louche figuren hadden gekregen. Bovendien zou het de prijs drukken wanneer bekend werd dat zoveel Altinks door dezelfde mensen waren ingebracht.

Mr. Vrakking hierover in zijn vonnis: "Zij (het echtpaar Van L., red.) hebben niet aannemelijk weten te maken dat een dergelijke handelwijze binnen de kunstwereld gebruikelijk dan wel noodzakelijk is. Duidelijk is voorts geworden dat het optreden van eisers (het echtpaar Van L., red.) binnen kunstkringen veel beroering teweeg heeft gebracht en dat de politie een onderzoek naar de herkomst van de werken heeft ingesteld."

De vice-president van de Amsterdamse rechtbank wees de eis tot rectificatie af en veroordeelde het echtpaar Cornelis en Cornelisje van L. tot betaling van de proceskosten.

De Van L.'s weigeren bij monde van hun advocaat mr. J.Th.N. van der Voorde ieder commentaar op de affaire.

Joost De Haas en Charles Sanders

Volkskrant

10 augustus 1991

pagina 1

Zo vals als een kraai

De prijs van het werk van Jan Altink, lid van de Groninger kunstkring De Ploeg, schoot omhoog. Tot grote vreugde van de tekenleraar uit Beilen, die kort voordien nogal wat landschapjes van Altink had bemachtigd. Maar plotseling was de euforie afgelopen. Vals, ze waren allemaal vals, had een galeriehoudster vastgesteld. De veilinghuizen trokken de een na de ander hun handen van Altink af. Wat niet wil zeggen dat nu ook is bewezen dat Landweg Westerwolde inderdaad het werk van een nieuwe Van Meegeren is.

pagina 2

Het gedraai van de kunstkenners om het werk van Jan Altink

Tekenleraar Cor van Loenen uit Beilen kwam twintig jaar geleden voor het eerst in aanraking met het werk van de schilder Jan Altink (1885–1971). Hij bezocht met een familielid een kunstmarkt in Bergen, waar zijn inmiddels overleden zuster twee gouaches van de Groninger Ploegschilder kocht van een particulier uit Heerlen. Ene Van den Berg. Omdat hij vertelde meer werk van Altink in huis te hebben, gaf Van Loenen hem zijn adres in Beilen en - hij had zelf nog geen telefoon - het nummer van de burens.

Een paar weken later nam Van den Berg contact met hem op. Van Loenen kocht zes gouaches van de Ploeggroep: drie Altinks, twee Dijkstra's en een Wiegers. Hij betaalde 250 gulden per stuk.

Eind 1974 betrokken Van Loenen en zijn vrouw een vervallen boerderij in Holthe, een buurtschap bij Beilen. Om de verbouwing te financieren deed de tekenleraar in de loop der jaren de zes gouaches van de hand die hij van Van den Berg had gekocht.

Door bezuinigingen kwam zijn baan in het onderwijs op de tocht te staan. Elk jaar raakte Van Loenen meer uren kwijt. Hij verhuurde een gedeelte van zijn boerderij aan ex-psychiatrische patiënten voor wie de overstap van de inrichting naar de maatschappij te groot was. Daarnaast begon Van Loenen, nu hij niet meer dagelijks voor de klas hoefde te staan, te handelen in antiek.

Op een kijkdag van de voorjaarsveiling van Sotheby's in Amsterdam liep hij begin vorig jaar Van den Berg weer tegen het lijf. Die informeerde of Van Loenen hij nog steeds belangstelling had voor het werk van de Ploeg. Nu hij de zeventig gepasseerd was, wilde hij zijn verzameling ("dezelfde collectie waar u en uw zuster indertijd uit gekocht hebben") van de hand doen. Het ging om vijf schilderijen en twaalf gouaches van Altink, waarvoor hij veertigduizend gulden vroeg. Betalen had geen haast. Van den Berg stond toch op het punt familie te bezoeken in Australië. Hij zou een paar maanden wegblijven. Van Loenen had dan mooi de gelegenheid in de tussentijd het geld bij elkaar te krijgen.

Dat lukte dankzij een erfenis (achtduizend gulden uit de nalatenschap van zijn zuster) en een lening (13.500 gulden) van de Rabobank in Beilen. De verkoop van antiek, waaronder een aantal (streek)sieraden, leverde de rest van het benodigde bedrag op.

Eind juli belde Van den Berg wanneer hij langs kon komen met de Altinks? Half augustus werd de koop gesloten. "Het was prachtig werk, ik heb geen seconde geaarzeld", vertelt Cor van Loenen. "Intuïtief wist ik gewoon dat het goed zat." Waarom zou hij hebben getwijfeld? Van den Berg was immers een vertrouwde relatie. Vandaar dat er ook geen letter op papier is gezet. "Ik weet niet eens waar hij woont", zegt Van Loenen. "Achteraf gezien, had ik het natuurlijk maar beter kunnen vragen."

Omstreeks 20 september belde ene "Jansen" uit Amsterdam naar Van Loenen. Of ze geïnteresseerd waren in nog meer werk van Altink. De man zei hun telefoonnummer te hebben gekregen van Van den Berg ("een goede kennis"). Hij had bovendien van hem vernomen dat de familie nog wat sieraden en antiek bezat en stelde voor een ruil te maken. Voor de dertien gouaches en vijf olieverfdoeken wilde Jansen ruim 27.000 gulden hebben. De ontmoeting vond vijf dagen later plaats in het koffiehuis tegenover het Centraal Station in Amsterdam. Nadat Van Loenen hem wat antieke voorwerpen, de sieraden en de bijbehorende taxatierapporten had laten zien, wandelden ze naar de witte bestelbus van Jansen die rechts naast de hoofdingang van het station geparkeerd stond. In de Volkswagen kon Van Loenen de collectie rustig bekijken. "Prachtig werk." Een uurtje later stapte hij met vier pakketten onder z'n arm op de trein naar Beilen. Een medereiziger was zo vriendelijk hem die avond met de taxi voor de deur af te zetten.

Jansen had evenmin adres of telefoonnummer achtergelaten. Het was wederom niet bij Van Loenen opgekomen daar naar te vragen. "Ik had geen

“Van Loenen erkent dat hij de schijn flink tegen heeft nu hij onvoldoende opheldering kan verschaffen over de precieze herkomst van de omstreden doeken en gouaches.”

reden om wantrouwend te zijn.” De gang van zaken in het bestelbusje kwam hem allerminst vreemd voor. “Ik heb op de raarste plekken zaken gedaan. Vorig jaar bijvoorbeeld had ik een afspraak met een heel grote collectioneur in het noodgebouwtje van de stationsrestauratie in Hilversum.” Van Loenen erkent dat hij de schijn flink tegen heeft nu hij onvoldoende opheldering kan verschaffen over de precieze herkomst van de omstreden doeken en gouaches.

Het Beilense echtpaar besluit eind vorig jaar een deel van de nieuw verworven Altink-collectie weer van de hand te doen om de bouw te bekostigen van een hobbyruimte, bestemd voor de pension gasten, waarvoor de gemeente inmiddels de vergunning heeft verleend. Ze verwachten een bescheiden winst te kunnen maken, want er worden goede prijzen geboden voor het werk van de Ploeg (boven verwachting zelfs, zoals later zal blijken op veilingen, waar het ingebrachte werk van Jan Altink soms ver boven de in de catalogus genoemde richtprijs van de hand gaat). In eerste instantie plaatst Van Loenen een advertentie, waarop onder anderen Reneé Smithuis reageert, een galeriehoudster uit Heiloo. Ze maken een afspraak. De ontmoeting, op 15 november, vindt plaats in een wegrestaurant bij Schoorl. Van Loenen laat Smithuis twee gouaches zien: een berglandschap en een kwelderlandschap. Vanaf hier beginnen de lezingen uiteen te lopen.

“Ze was erg enthousiast”, aldus Van Loenen. “Maar ook erg zakelijk. Ze wilde de gouaches niet kopen, maar bood aan ze in consignatie te nemen om te proberen via de galerie een koper te vinden. Toen ik liet weten dat ik liever meteen tot zaken wilde komen, omdat we het geld snel nodig hadden voor onze verbouwing, gaf ze mij naam en adres van een cliënt die mogelijk geïnteresseerd zou zijn.”

Galeriehoudster Smithuis heeft een andere lezing van het gebeurde. Een nogal opmerkelijke lezing, die ze later op papier zette op verzoek van de advocaat van de Telegraaf. Toen hadden de Van Loenens inmiddels een kort geding tegen de krant aangespannen, omdat ze daarin waren

afgeschilderd als een in de kunstwereld berucht echtpaar dat honderden valse Altinks in omloop had gebracht.

Smithuis schrijft over de afspraak in het wegrestaurant: “Ik schrok, want ik zag onmiddellijk dat ze vals waren, maar (hoewel ik vrijwel altijd zeg dat iets vals is) ik hield mijn mond, omdat je met de opmerking ‘dat is niet van Jan Altink’ altijd weer veel ellende en teleurstelling teweegbrengt. Ik gaf de naam van een man die aan een museum verbonden is en die mij meermalen had verzekerd dat hij verstand had van de Ploegschilders en er ook werk van had. Ik dacht oprecht: Dan moet die man maar de bringer van de slechte boodschap zijn.”

Die man is prof dr. A. Dingenaers van Hillegonsberg, kinderarts te Blaricum, kunstverzamelaar en lid van het bestuur van het Singermuseum in Laren. Nog voor Van Loenen contact met hem kan opnemen, hangt hij zelf al aan de lijn. Op 19 november brengt hij in Beilen een genoeglijke dag door bij de familie, die wordt beklonken met de aankoop van twee gouaches: een korenlandschap en het berglandschap waarvan Smithuis achteraf zegt dat zij onmiddellijk had gezien dat het vals is.

De nieuwe eigenaar is zo enthousiast dat hij een dag of wat later met Smithuis belt om haar van het heuglijke nieuws op de hoogte te brengen. “Ik dank u zeer voor uw tip over de Altinks. Ik heb ze beide gekocht, maar niet voor de gevraagde prijs. Een flink stuk lager.”

De Noordhollandse galeriehoudster in haar brief aan de advocaat van de Telegraaf: “Ik dacht dat ik door de grond ging. Dat was nooit mijn opzet geweest. Ik had écht gedacht dat de man zelf kennis van zaken had en dus ook onmiddellijk zou zien dat dit niets met Altink had te maken.”

Maar weer kraait de haan in Heiloo. Smithuis houdt haar mond tegen de opgetogen Van Hillegonsberg. “Ik kon op dat moment niets tegen hem zeggen omdat er honderden mensen binnen waren”, luidt haar excuus. Ze komt niet meer op het idee de professor op een meer gelegen tijdstip terug te bellen om hem uit zijn droom te helpen. “Ik heb nooit meer iets van mevrouw Smithuis gehoord”, bevestigt Dingenaers van Hillegonsberg.

Maar wat heeft de galeriehoudster vorig jaar tegen hem gezegd toen ze hem belde over de Altinks van Van Loenen? “Ze heeft er tegenover mij geen enkele twijfel over laten bestaan dat ze het uitstekend werk vond. Ik ben volledig afgegaan op het oordeel van mevrouw Smithuis.”

Van Hillegonsberg lijkt nogal in verlegenheid gebracht door de affaire. “De naam van het Singermuseum mag in dit verband niet worden genoemd, mijn bestuurslidmaatschap heeft hier niets mee te maken, dat zou de zaak

geen goed doen.” Over de echt- dan wel valsheid van de door hem gekochte Altinks durft hij geen uitspraak te doen. “Ik heb mij nog geen definitief eindoordeel gevormd.”

De landschapjes van Jan Altink

Bovendien heeft de Blaricumse collectioneur, althans volgens eerder genoemde brief van Smithuis, de bewuste gouaches al weer aan een ander verkocht. “Nog geen maand later (bedoeld wordt: een maand na de telefonische dankbetuiging, red.) kwam er een semi-handelaar uit Amsterdam bij mij binnen, de heer Ger Fransen, en die bood mij twee Altinks aan. Ik vroeg meteen of hij ze had gekocht van de heer in kwestie (Dingenaers van Hillegondsberg, red.) en dat was ook zo. Ik zei verder absoluut geen belangstelling voor die Altinks te hebben. Op zijn vraag of ze dan misschien vals waren, heb ik niet gereageerd. De man is handelaar en moet zijn vak maar verstaan.”

Na haar aanvankelijke hardnekkige stilzwijgen zou Smithuis een halfjaar later, op 16 mei van dit jaar, als een blad aan een boom omdraaien en zich plotseling opwerpen als het geweten van kunstkenner Nederland. Want het is Smithuis, die via De Telegraaf het “enorme vervalsingsschandaal” rond Jan Altink aan de kaak stelt. De galeriehoudster is wegens een vakantie in het buitenland niet voor nadere tekst en uitleg bereikbaar.

Maar in de winter van 1990 heerst er nog volstrekte rust aan het Altinkfront. Alleen de prijzen voor zijn werk schieten omhoog. Op een veiling in Norg worden eind vorig jaar flinke bedragen geboden voor de doeken die zijn ingebracht door Van Loenen. Een van de aanwezigen in de zaal is rijkskunstrestaurateur en connaisseur Lammert Muller. Aanvankelijk biedt hij mee, maar al gauw gaat het zijn budget ver te boven. Na afloop vraagt hij aan de verkoper of hij nog meer Altinks in zijn bezit heeft. Of Muller in dat geval een keer mag komen kijken met een mogelijke koper.

In december maakt de rijkskunstrestaurateur zijn opwachting in Beilen in het gezelschap van Arnold Blok, een kunsthandelaar uit Haren. Laatstgenoemde koopt op advies van de enthousiaste Muller twee werken van Altink, waaronder het kwelderlandschap, waarvan Smithuis - op dat moment nog steeds in stilte - denkt dat het vals is.

In maart van dit jaar laat Van Loenen Landweg Westerwolde, een olieverf-doek, veilen bij Venduhuis Van den Hende in Groningen. J. van den

Hende is een groot kenner van het werk van Altink. Na het overlijden van de vrouw van de schilder veilde hij in 1980 de artistieke nalatenschap van de kunstenaar, die uit meer dan achthonderd tekeningen en schilderijen bestond. Erkend veilingmeester Van den Hende weet kennelijk dat hij een bijzonder stuk in handen heeft, want hij plaatst Landweg Westerwolde in kleur op de omslag van zijn veilingcatalogus. Zoiets doe je niet met een middelmatig schilderijtje.

Later die maand gaat bij het Notarishuis in Rotterdam het eveneens prominent in de catalogus afgebeelde Boerderijen aan Landweg voor een vorstelijk bedrag van de hand. In april laat Van Loenen nog eens vier werken veilen bij respectievelijk De Eland in Amsterdam en het Venduhuis der Notarissen in Den Haag. De experts van de veilinghuizen zijn zonder uitzondering enthousiast. In vrijwel alle gevallen worden de Altinks afgebeeld in de catalogus.

De schilder valt ook bij het publiek in de smaak. Op 14 mei wordt op de veiling van Loth Gijsselman in het Singermuseum in Laren maar liefst negenduizend gulden geboden voor de gouache Dorpje in Groninger Korenland-schap.

De voorjaarsverkopingen van de grote veilinghuizen moeten dan nog beginnen. Van Loenen brengt Altinks in bij Christie's, waar de op de Groninger Ploeg gepromoveerde expert moderne kunst, drs. Jetske Homan van der Heide, overloopt van kunstzinnige begeestering. Later zal ze beweren dat ze het werk maar “slapjes” vindt. Ook bij Sotheby's en bij Glerum wordt Van Loenens handelswaar gretig ingenomen. En ook nu weer worden de werken met foto's warm aanbevolen in de respectievelijke veilingcatalogi. Honderden belangstellenden, onder wie grote particuliere verzamelaars, vertegenwoordigers van musea en andere connaisseurs, bezoeken in mei de kijkdagen. Geen mens geeft blijk van een spoortje twijfel.

Tot op donderdag 16 mei galeriehoudster René Smithuis opduikt op de kijkdag bij Christie's in Amsterdam en drie geëxposeerde Altinks als vervalsingen meent te herkennen. Ze waarschuwt de expert moderne kunst van Christie's, drs. Homan van der Heide. Die besluit geen enkel risico te nemen en schrapt de bewuste lotnummers van het programma. Waarna een kettingreactie ontstaat.

Wanneer Sotheby's ter ore komt dat Smithuis inmiddels de pers heeft ingeschakeld, legt ook bij dit gerenommeerde veilinghuis het vertrouwen in de eigen kennis van zaken het af tegen het risico van opgewonden stuk-

ken in de krant. Op donderdag 23 mei besluit Rob Sneep, expert moderne kunst bij Sotheby's, twee minuten voor aanvang van de veiling de nummers 5 en 23 van de lijst af te voeren. Zonder verdere tekst en uitleg. Verzamelaars, van wie sommigen speciaal uit het buitenland zijn overgekomen voor deze Altinks, reageren eerst verbaasd, dan gepikkeld.

“Vervalsingsvirus besmet kunstwereld”, toetert De Telegraaf op zaterdag 25 mei. De maandag daarop kan televisiepersoonlijkheid/veilingmeester Jan Pieter Glerum van het gelijknamige veilinghuis niet achterblijven. Minuten voor aanvang van de veiling zegt hij: “Dames en heren, u heeft natuurlijk allemaal de krant gelezen, u begrijpt dat onze twee Altinks worden teruggetrokken. Ze zijn zo vals als een kraai.”

Het domino-effect voltrekt zich vervolgens ook in achterwaartse richting. Met terugwerkende kracht wordt plotseling getwijfeld aan de echtheid van de Altinks die eerder dit jaar zijn verhandeld. De vermoedens worden sterker als blijkt dat de Van Loenens bijna overal het werk onder een valse naam hebben ingebracht. Dat is vanwege fiscus of privacy-overwegingen bepaald niet ongebruikelijk in het wereldje - bevestigen alle veilinghuizen - maar nu wekt het alleen maar meer achterdocht. Kopers, gealarmeerd door de opgewonden berichten in de krant, eisen hun geld terug. De vervalsingsaffaire is een feit.

Veilinghuizen en hun deskundig personeel wringen zich in haarspeld-bochten om een verklaring te vinden voor hun collectieve blindheid. Veilingmeester en Ploeg-kenner Van den Hende van het gelijknamige Venduhuis uit Groningen voorop. Het schilderij Landweg Westerwolde, dat hij in maart op de omslag van zijn catalogus plaatste, blijkt er plotseling “door de drukte tussendoor geglipt”. Van den Hende had zijn ogen niet in zijn zak zitten toen hij op vrijdag 24 mei de kijkdag van het Haagse veilinghuis Glerum bezocht. “Aldaar werden twee werken van Altink geëxposeerd, waarvan ik vaststelde dat ze tot de categorie vals behoren.”

Maar een waarschuwing aan collega Glerum kon er toen kennelijk niet af. “Noch mij noch de mevrouw die bij onze kijkdag aanwezig was, zijn mededelingen gedaan over valse Altinks”, zegt Jan Pieter Glerum. “Maar mij verbaast niets in deze wereld. Er zijn mensen die het gênant vinden om een ander op hun fouten te wijzen, er zijn ook mensen die het leuk vinden als iemand zich vergist.”

Glerum is de enige die ruitelijk toegeeft dat de affaire Altink vooral de “incompetentie” van de kunstkenner aan het licht brengt. “Onze veiling-

“Glerum is de enige die ruitelijk toegeeft dat de affaire Altink vooral de ‘incompetentie’ van de kunstkenner aan het licht brengt. ‘Onze veilinghuizen kijken kennelijk niet kritisch genoeg naar wat ze binnenkrijgen. We zijn er allemaal ingestonken’.”

huizen kijken kennelijk niet kritisch genoeg naar wat ze binnenkrijgen. We zijn er allemaal ingestonken.”

Maar staat eigenlijk wel vast dat de collectie Van Loenen zo vals is als een kraai? Of duidt de affaire op een vorm van collectieve psychose inzake de Groninger Ploeg-schilder Altink?

Opmerkelijk is dat iedereen de daders meent te hebben ontmaskerd, maar dat geen mens of veilinghuis de politie inschakelde.

Glerum: “Ik ben gebeld door de directeur van Sotheby's of ik mee wilde werken met het doen van aangifte. Maar ik vind de zaak eigenlijk niet belangrijk. Who the hell is Altink?”

In werkelijkheid durft de veiling-master er zijn hand niet voor in het vuur te steken dat de Altinks inderdaad vals zijn. “To the best of my knowledge zeg ik: vals. Maar ik heb er niet naast gestaan toen ze geschilderd werden.” Ook Sotheby's doet, in weerwil van eerdere berichten, geen aangifte. Directeur Van Schaik: “We hebben later nog een expert van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie plus nog wat particuliere deskundigen naar het werk laten kijken, maar die komen niet tot een eensluidend oordeel. Alleen Chris Ongering, de zoon van de vaste lijstenmaker van Jan Altink, weet pertinent zeker dat het vervalsingen zijn. Als klein jongetje heeft hij nog op schoot gezeten bij Altink. Dat zegt natuurlijk niets, maar het is wel iemand die kan meevoelen met zo'n schilder. De man van het RKD vond het moeilijk uitspraak te doen. In wezen hebben we dus geen uitkomst.”

Van een “blamage” wil Van Schaik niets weten, een kwestie van gedeelte smart: “De drie grote veilinghuizen zijn er bij betrokken plus een aantal andere uit het land.”

Het Vendhuis der Notarissen in Den Haag, dat een koper schadeloos stelde die (pas na alle alarmerende berichten) meende een nep-Altink te hebben verworven, durft maanden na dato ook geen duidelijk oordeel te vellen. Staat nu als een paal boven water dat het schilderij in kwestie vals is? “Dat soort uitspraken klinkt zo absoluut”, sust expert C. Vellinga. “Gevoelsmatig sta ik er wel achter, maar in dit wereldje kun je geen absolute uitspraken doen.”

“Weet u wel hoeveel schilderijen er jaarlijks door mijn handen gaan? Tienduizend! Ik heb wel eens het gevoel dat de taak van het veilinghuis wordt overtrokken. Men is ons als echtheidsverklaarders gaan zien”, klaagt J. Hagen van veilinghuis De Zon in Amsterdam, dat in mei via Loth Gijselman in Laren het Dorpje in Korenlandschap liet veilen. Deze transactie is ook teruggedraaid. “Ik ben er voor 99 procent van overtuigd dat het vals is”, zegt Hagen. Op grond waarvan dan? “Het kan eenvoudigweg niet zo zijn dat door één man zo veel wordt aangeboden.”

Ook Christie’s, die in mei als eerste de door Van Loenen ingebrachte werken uit de veiling haalde, is niet bij machte het verlossende woord te spreken. “Niets staat vast, behalve één ding: de twijfel,” zegt Jetske Homan van der Heide. “Het is nu eenmaal geen wiskunde. Wij kunnen niets garanderen.”

In Beilen is de verbouwing nog even uitgesteld.

Jos Slats

Gelijkenissen in werk Cor van Loenen

Geeft Altink-vervalser zich eindelijk bloot?

Groningen – Geeft de Drentse kunstverzamelaar Cor van Loenen zich eindelijk bloot als de man die vorig jaar vervalste schilderijen van de Groninger Ploeg op de markt bracht of is het louter toeval dat zijn eigen schilderijen treffende gelijkenissen met werken van Johan Dijkstra en Jan Altink laten zien? Kunsthandelaren en verzamelaars van Ploeg-schilderijen die door deze krant werden benaderd vinden de overeenkomsten frappant en houden het voor mogelijk dat Cor van Loenen gemakkelijk schilderijen van Ploeg-kunstenaars kan namaken.

Cor van Loenen uit Beilen kwam vorig jaar plotseling in het nieuws toen verschillende kunsthandelaren en veilinghuizen in het land hem aanwezen als de man die voor een stroom vervalste schilderijen van Ploeg-kunstenaars had gezorgd. Zonder uitzonderingen ging de beschuldigende vinger naar de oud tekenleraar die in Beilen in een verbouwde boerderij een teruggetrokken leven leidt. In zijn woning geeft hij onderdak aan pupillen van een psychiatrisch ziekenhuis in de buurt. Het gerenommeerde veilinghuis Sotheby’s in Amsterdam kondigde zelfs een politie-onderzoek aan.

Dat zijn naam nu plotseling weer opduikt heeft alles te maken met een expositie die vanaf 30 mei van het werk van Cor van Loenen in Galerie De Zwaan in Groningen wordt gehouden. In het juist verschenen Fine Arts Magazine Tableau wordt deze expositie op twee pagina’s aangekondigd. De aankondiging gaat vergezeld met de full color afbeeldingen van maar liefst acht schilderijen van Van Loenen.

Wout Muller, restaurateur en kenner van het werk van de Groninger Ploeg, zag in twee schilderijen heel duidelijk elementen van de Ploeg-schilder Johan Dijkstra. Een derde schilderij vond hij treffend overeenkomen met de stijl van Jan Altink. Een vierde afbeelding bevat elementen van Jan Jordens, ook een lid van de Groninger Ploeg.

Nieuwsblad van
het Noorden

18 mei 1992

pagina 1

“Van Loenen en de eigenaar van Galerie De Zwaan, de heer D. Zwaneveld, kennen elkaar goed. Vorig jaar organiseerde Zwaneveld nog een antiek- en schilderijenveiling. Bij die gelegenheid kwamen twee schilderijen van Johan Dijkstra en twee schilderijen van Jan Wiegers onder de veilinghamer. Deze schilderijen werden toen, zo leek het tenminste, door Cor van Loenen gekocht. Het verloop van deze veiling was zo merkwaardig dat de Groninger notarissen besloten niet langer hun medewerking aan veilingen van Zwaneveld te verlenen. Daarna zijn bij Zwaneveld ook geen veilingen meer gehouden.”

Kunstwereld verbaasd over expositie

pagina 3

Twee schilderijen zijn echter afwijkend, een landschap in Holthe en een landschap bij Schoorl (N.H.). Het kan ouder werk van Van Loenen zijn die ooit beweerde dat zijn tante in Schoorl (!) hem enkele schilderijen van De Ploeg had nagelaten.

Binnen de kunstwereld is met verbazing kennis genomen van de expositie die vanaf 30 mei in Galerie De Zwaan in Groningen wordt gehouden. Iedereen vindt het merkwaardig dat Cor van Loenen die vorig jaar door iedereen werd aangewezen als de man die op grote schaal valse Ploeg-schilderijen op de markt bracht, zo duidelijk laat zien waartoe hij zelf in staat is. Een kunsthandelaar die niet genoemd wil worden heeft het idee dat Van Loenen erkenning zoekt.

Van Loenen en de eigenaar van Galerie De Zwaan, de heer D. Zwaneveld, kennen elkaar goed. Vorig jaar organiseerde Zwaneveld nog een antiek- en schilderijenveiling. Bij die gelegenheid kwamen twee schilderijen van Johan Dijkstra en twee schilderijen van Jan Wiegers onder de veilinghamer. Deze schilderijen werden toen, zo leek het tenminste, door Cor van Loenen gekocht. Het verloop van deze veiling was zo merkwaardig dat de Groninger notarissen besloten niet langer hun medewerking aan veilingen van Zwaneveld te verlenen. Daarna zijn bij Zwaneveld ook geen veilingen meer gehouden.

Van de klacht die Sotheby's vorig jaar bij de Amsterdamse politie tegen Van Loenen indiende is nooit meer iets vernomen. De politie noemde het een onderzoek naar de mogelijkheid om een onderzoek te kunnen doen. In een gesprek met deze krant ontkende Cor van Loenen vorig jaar alle betrokkenheid bij de valse schilderijen van Altink, Dijkstra en andere Ploeg-schilders. De organisator van de expositie, de heer D. Zwaneveld, was gisteren evenals Cor van Loenen niet voor commentaar bereikbaar.

Menno Hoexum

Nieuwsblad van
het Noorden

16 juli 1992

pagina 1

Drentse schilder gearresteerd op verdenking van vervalsen Altinks

Beilen – Mede op verzoek van het veilinghuis Sotheby's in Amsterdam heeft de politie maandag in zijn woning in Holthe de 50-jarige kunstschilder en -verzamelaar Cor van Loenen aangehouden. Bij een huiszoeking in zijn verbouwde boerderij trof de politie 32 schilderijen aan die voor het merendeel waren voorzien van een handtekening van Jan Altink, één van de bekendste leden van het Groninger kunstenaarsgezelschap De Ploeg.

Van Loenen wordt verdacht van het op grote schaal verhandelen van vervalste schilderijen van Jan Altink. Van Loenen is overgebracht naar Amsterdam en wordt nog vastgehouden, samen met de 22-jarige R.H. De aanhouding is voorlopig de afsluiting van een gerechtelijk vooronderzoek, dat vorig jaar september is begonnen.

pagina 10

Kunstenaar Van Loenen verdacht van vervalsen werk Jan Altink

Beilen / Groningen – Vorig jaar kwam de maandag aangehouden kunstschilder en -verzamelaar Cor van Loenen al in het nieuws, toen veilinghuizen in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Laren besloten om ingebrachte Altinks niet te veilen. Er bestond, na een tip van Ploeg-experts in Groningen en Noord-Holland, het ernstige vermoeden van oplichting. De schilderijen werden door Van Loenen op de veilingen ingebracht. Volgens de Groninger kunsthandelaar en Ploeg-expert Cees Hofsteenge, die bij het onderzoek is betrokken, gaat het bij negen van de in beslag genomen schilderijen, gouaches en tempera's om werk dat niet van Jan Altink is. Opmerkelijk is volgens hem vooral een 'Naakt' dat lange tijd zonder signatuur op veilingen in het Noorden rondzwierf. Het schilderij werd nu aangetroffen met de signatuur J. Altink.

De Heilooër kunsthandelaar Renée Smithuis, die de affaire vorig jaar aanzwengelde, kwam onafhankelijk van Hofsteenge tot dezelfde conclusies. Hofsteenge en Smithuis hebben de justitie geadviseerd een uitgebreid technisch en materiaalonderzoek te laten doen.

De Beilenaar Van Loenen heeft altijd ontkend dat hij iets met de ver-

valsingen van Ploeg-schilderijen te maken had. Ook nu ontkent hij elke betrokkenheid. Hij beweerde de schilderijen uit een nalatenschap van een tante in Schoorl te hebben gekregen. Er is nooit feitelijk vastgesteld dat de schilderijen die vorig jaar plotseling opdoken van de hand van Van Loenen waren.

Zeker is wel dat Van Loenen meerdere malen met valse Altinks op de proppen kwam. 'Hij zou daarbij valse namen als Van Ekster en Hildebrand hebben gebruikt. Ook zijn eigen werk zou opvallende overeenkomsten met het werk van Ploeg-leden hebben.

Vorig jaar, na de ontdekking van de vervalsingen, was de Nederlandse kunstwereld in rep en roer. Deskundigen spraken elkaar tegen en veilinghuizen moesten verkochte schilderijen terugnemen. De affaire zorgde ervoor dat de explosief gestegen prijzen van Ploeg-werk zich een aantal maanden stabiliseerden. De handel in Ploegschilderijen trok pas dit jaar weer enigszins aan.

Aangifte

Het Amsterdamse veilinghuis Sotheby's was één van de eerste betrokkenen die aankondigde dat aangifte wegens oplichting zou worden gedaan bij de Amsterdamse politie. Aanvankelijk bleef het bij deze aankondiging. Directeur Van Schayk van Sotheby's bevestigt dat hij vorig jaar september alsnog aangifte heeft gedaan.

Een expert van het Amsterdamse veilinghuis heeft gisteren twee van de in beslag genomen schilderijen van Jan Altink herkend die vorig jaar ter veiling werden aangeboden en later als vals zijn bestempeld. In totaal zou Van Loenen vorig jaar twaalf schilderijen bij verschillende veilinghuizen in het Noorden en de Randstad ter verkoop hebben aangeboden.

Officier van Justitie mr. A.E. Broek van het Openbaar Ministerie in Amsterdam deelt desgevraagd mee dat de aanhouding van Van Loenen de afsluiting is van een gerechtelijk vooronderzoek dat vorig jaar voorzichtig is begonnen. Tegelijk met Van Loenen is een tweede verdachte aangehouden, de 22-jarige R.H., vermoedelijk een familielid van Van Loenen. H. wordt, aldus een woordvoerder van de Amsterdamse politie, waarschijnlijk deze week weer vrijgelaten, omdat hij slechts zijdelings bij de zaak is betrokken.

Verder bevestigt de officier dat in de woning in Holthe 32 schilderijen met de handtekening van Jan Altink zijn aangetroffen en in beslag genomen. Een door justitie ingeschakelde deskundige probeert momenteel de

echtheid van de schilderijen vast te stellen. Onder de in beslag genomen schilderijen bevinden zich enkele exemplaren die nog niet af zijn.

Volgens de Amsterdamse rechercheur H. Hali, die bij het onderzoek is betrokken, zal het nog een hele klus worden om vast te stellen of de werken vals zijn en zo ja wie de maker is. Hali: ‘Van Loenen zelf beweert dat de hele kunstwereld in een soort monstercomplot tegen hem samenspannt.’

De rechercheur noemt de kunstwereld moeilijk toegankelijk. ‘Het eigenbelang staat vaak voorop.’ Hij vertelt wel dat naast de aangifte van Sotheby’s nog een aantal aangiftes tegen Van Loenen zijn binnengekomen. Kunstkenner zien in het eigen werk van Van Loenen, dat onlangs nog bij een Groninger kunsthandel te zien was, duidelijke overeenkomsten met het werk van Ploeg-schilders als Altink, Dijkstra en Jordens. Van Loenen liet eerder weten zich bij zijn eigen werk te laten inspireren door het kleurgebruik van de kunstenaars van De Ploeg.

Menno Hoexum en Eddy Schaafsma

Politie onderzoekt valse Altinks

Een Amsterdamse rechercheur bekijkt een deel van de 31 schilderijen die maandag in beslag werden genomen bij de Beilense kunstschilder en -verzamelaar Cor van Loenen. Van Loenen, die maandag in zijn woning in Holthe (bij Bellen) werd aangehouden, wordt verdacht van handel in vervalsingen van het werk van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink. De Amsterdamse recherche probeert nu uit te vinden of Van Loenen de doeken zelf heeft geschilderd. In het midden het ‘Naakt’ dat lange tijd zonder signatuur op veilingen in het Noorden rondzwierf, maar nu de signatuur Jan Altink draagt. De tweede verdachte, de 22-jarige R.H. (22), is inmiddels vrijgelaten. Hij zou slechts zijdelings bij de affaire zijn betrokken.

© ANP

Nieuwsblad van
het Noorden

17 juli 1992

Nieuwsblad van
het Noorden

18 juli 1992

Verdachte vervalsing kunstwerken weer vrij

Groningen – De van kunstvervalsing en oplichting verdachte Cor van Loenen uit Beilen is gisteren in de loop van de dag vrijgelaten. Dit heeft Justitie in Amsterdam meegedeeld. Van Loenen werd maandag in zijn woning aangehouden en voor verhoor overgebracht naar Amsterdam.

Justitie wacht nu het proces-verbaal en het deskundigenrapport af, alvorens tot vervolging wordt besloten. Bij zijn aanhouding zijn 31 schilderijen in beslag genomen.

Altink-schilderijen terug

Kunstverzamelaar Cor van Loenen uit Beilen heeft zijn 32 schilderijen van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink (1895-1971) terug. De doeken kwamen vorig jaar in opspraak toen ze voor een veiling werden teruggenomen omdat een aantal vals zou zijn. Van Loenen werd aangehouden en het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk onderzocht de werken. Volgens de advocaat van Van Loenen heeft verf- en schriftkundig onderzoek in Rijswijk aangetoond dat er van vervalsingen geen sprake is. Iets wat overigens door Justitie in Amsterdam, dat het onderzoek in handen heeft, niet wordt bevestigd.

© Peter Wassing / Persburo Melissen

Nieuwsblad van
het Noorden

23 januari 1993

Beiler Courant

27 januari 1993

*Gerechtig vooronderzoek afgerond***Schilderijen Jan Altink weer terug bij familie Van Loenen**

Bellen – De afgelopen week hing de vlag uit bij de familie Van Loenen in Holthe. Cor en Corrie Van Loenen vonden dat ze reden hadden om een feestje te vieren. Het gerechtelijk vooronderzoek naar de in beslag genomen schilderijen is afgerond en daaruit is gebleken dat de schilderijen, gesigneerd met de naam Altink, niet vals zijn. Van Loenen heeft inmiddels alle schilderijen uit Rijswijk opgehaald en ze veilig opgeborgen.

‘We zijn verschrikkelijk blij dat alles nu ten goede is gekeerd’, aldus Van Loenen. ‘We krijgen ook zulke hartverwarmende reacties van mensen uit Beilen. Wel 30 mensen hebben me de hand geschud en mij gefeliciteerd.’ Het echtpaar Van Loenen raakte in mei 1991 in opspraak nadat het bij verschillende veilinghuizen schilderijen van de schilder Jan Altink had aangeboden waarvan de echtheid werd betwijfeld. Er zouden honderden valse schilderijen van de in 1971 overleden schilder Jan Altink circuleren in Nederland. Een zestal aangiftes kwam bij de politie binnen waaronder die van de beroemde veilinghuizen Sotheby’s en Christie’s. Cor en Corrie Van Loenen hebben altijd ontkend ook maar iets te weten van valse schilderijen.

Op maandag 13 juli 1992 heeft de recherche uit Amsterdam een inval gedaan in de woning van Van Loenen. Daarbij zijn 32 schilderijen in beslag genomen. Daarvan was een aantal schilderijen van Altink en een aantal van Van Loenen. De schilderijen zouden overeenkomsten vertonen. Van Loenen werd meegenomen voor verhoor.

Onderzoek

De in beslag genomen schilderijen zijn onderzocht in het gerechtelijk laboratorium in Rijswijk. Daar is niets belastend uit voortgekomen.

Volgens de recherche in Amsterdam ziet het er inderdaad niet slecht uit voor Van Loenen. ‘Het onderzoek is wel afgerond maar dat wil natuurlijk nog niet zeggen dat Van Loenen vrijuit gaat. De onderzoeksresultaten zijn overgedragen aan de officier van justitie. Die moet nu beslissen wat daar mee gaat gebeuren: Of nog voor laten komen of seponeren’, aldus een woordvoerder van de recherche in Amsterdam.

Volgens de woordvoerder is het zeer moeilijk om te bewijzen of de

schilderijen al dan niet echt zijn. ‘De verfsoort die is gebruikt is gelijk aan de verfsoort die men heden ten dage gebruikt. Daar zit geen verschil in. Het is een utopie om te denken dat het te bewijzen is’.

Van Loenen is niet van plan om het hier bij te laten. ‘Die mevrouw Smithuis uit Heiloo, die destijds de knuppel in het hoenderhok heeft gegoooid, daar ben ik nog niet klaar mee’, aldus Van Loenen. ‘Zij heeft ons in diskrediet gebracht door te beweren dat de doeken nog geen jaar oud waren. We gaan dus wel door. Niet uit rancune’, aldus Van Loenen. ‘Maar om te waarschuwen dat het een ander ook kan gebeuren.’

Kunstmafia

‘Ze zijn nog niet van ons af!’, laat ook de vrouw van Van Loenen weten. ‘Het is een hele kunstmafia. Het is toch van de zotte dat degene die heeft beweerd dat onze Altinks vals waren, die mevrouw Smithuis van Galerie Smithuis in Heiloo, benaderd is om als onafhankelijk deskundige een oordeel te geven over de schilderijen’, vindt Corrie van Loenen. Welke stappen ze gaan ondernemen tegen mevrouw Smithuis, weet het echtpaar Van Loenen nog niet. Van Loenen is enorm blij met de uitslag van het lab in Rijswijk. ‘Ik ga weer schilderen’, zegt hij.

Volkskrant

31 maart 1993

Bewijs voor valse doeken Altink ontbreekt

Amsterdam – Het onderzoek van de Amsterdamse politie naar een vermeende vervalsingsaffaire met schilderijen van de Groninger-Ploeg-schilder Jan Altink (1885-1971) is op niets uitgelopen. Het Gerechtelijk Laboratorium heeft niet kunnen aantonen dat de vorig jaar in beslag genomen doeken niet door Altink zijn geschilderd. De verdachte, een kunstenaar uit Beilen, heeft inmiddels van de officier van justitie te horen gekregen dat de zaak tegen hem is geseponeerd.

Het Openbaar Ministerie in Amsterdam lijkt zich lelijk op de zaak te hebben verkeken. De behandelend officier is in ieder geval behoorlijk op het verkeerde been gezet door de schare kunstkenner die in koor riepen dat de schilderijen vals waren. Sommigen beweerden zelfs dat de verf bij wijze van spreken nog nat was.

Cor van Loenen, de vermeende maker en verspreider van het werk, heeft twee zware jaren achter de rug. In de loop van 1990 en 1991 bood hij bij verschillende veilinghuizen in Nederland twintig doeken aan uit zijn Altinkverzameling. Met de opbrengst hoopte hij de verbouwing van zijn boerderij te bekostigen.

Eerst was er geen vuiltje aan de lucht. De moderne-kunstexperts van de veilinghuizen, waaronder ook gerenommeerde instituten als Christie's en Sotheby's, waren vol lof over de kwaliteit van het aangeboden werk. Veel Altinks kregen een prominente plaats in de veilingcatalogi, in één geval zelfs in full colour op het omslag. Deze presentatie miste haar uitwerking niet; de Altinks gingen in de loop van het jaar voor steeds hogere prijzen van de hand.

Op 16 mei 1991 trad er een plotselinge verandering op in het zo gunstige kunstklimaat rond de collectie uit Beilen. Een Noordhollandse kunsthandelaar, die de kijkdag van het veilinghuis Christie's bezocht, meende drie geëxposeerde Altinks te herkennen als vervalsingen. Christie's, als de dood voor een rel, schrapte de lotnummers onmiddellijk van het veilingprogramma.

Toen Sotheby's, waar Van Loenen ook enkele doeken had ingeleverd, ter ore kwam dat de Noordhollandse handelaar de pers op het spoor had gezet van een mogelijke omvangrijke vervalsingsaffaire, werden ook hier de verdachte Altinks uit de verkoop genomen.

'Vervalsingsvirus besmet kunstwereld', meldde De Telegraaf een paar

dagen later. De maandag daarop was veilingmeester en televisiepersoonlijkheid Jan Pieter Glerum ook niet meer overtuigd van de authenticiteit van het door Cor van Loenen ingeleverde werk. 'Dames en heren, u heeft natuurlijk allemaal de krant gelezen. U begrijpt dat onze twee Altinks worden teruggetrokken. Ze zijn vals.'

Het paniekerige domino-effect voltrok zich vervolgens ook in omgekeerde richting. Met terugwerkende kracht begonnen ook andere veilinghuizen te twifelen aan de echtheid van de eerder verhandelde Altinks.

Sotheby's schakelde de politie in, die uiteindelijk vorig jaar zomer een onderzoek begon. Van Loenen werd aangehouden en voor verhoor overgebracht naar Amsterdam, waar hij een paar dagen vastzat op het bureau. In zijn woning in Beilen nam de politie een aantal suspecte Altinks in beslag plus werk met de signatuur van de verdachte kunstenaar zelf in verband met vergelijkend handschriftkundig onderzoek.

Deskundigen van het Gerechtelijk Laboratorium kregen de beschikking over zeven aan Altink toegeschreven doeken en gingen op zoek naar een mogelijk anachronisme tussen de gebruikte materialen en de tijd waarin de schilderijen volgens de datering waren ontstaan.

Vooraf het oudste doek (uit 1942) leende zich uitstekend voor dit onderzoek, omdat pas na de Tweede Wereldoorlog met de opkomst van kunstvezels grote veranderingen zijn opgetreden in de samenstelling van verf. Het aantreffen van kunstvezels in de oorspronkelijke verf van een schilderij van voor 1945 zou op een antidatering wijzen.

Het Gerechtelijk Laboratorium onderzocht acht flintertjes verf uit het schilderij Landweg met enige boerderijen en een paard en stelde vast dat deze in alle gevallen vezels van dierlijke of plantaardige aard bevatten.

In het doek Berglandschap met Zon (gedateerd 1954) troffen de onderzoekers een acrylvezel aan. 'Nu zijn volgens onze informatie acrylvezels vanaf 1950 door Dupont op de markt gebracht, zodat de aanwezigheid van deze vezel niet op een antidatering kan wijzen', aldus het eindrapport van het Gerechtelijk Laboratorium.

De overige, niet gedateerde schilderijen zijn niet op deze manier onderzocht, omdat ze in principe tot in het sterfjaar van Altink gemaakt kunnen zijn. 'De tijdsperiode tussen nu en 1972 is ons inziens te kort om het genoemde onderzoek uit te voeren.'

Met die conclusies viel voor het Openbaar Ministerie de bodem uit het strafrechtelijk onderzoek, waarop officier van justitie mr. L. Dun niets anders restte dan de zaak te seponeren.

Van Loenen is nog behoorlijk aangeslagen door de affaire. ‘Sins kort ben ik pas weer in staat om zelf te schilderen.’ Zijn nieuwe werk is, zegt hij, zichtbaar beïnvloed door de gebeurtenissen van de afgelopen twee jaar. ‘Het is een stuk agressiever geworden, expressiever ook. In dat opzicht is het allemaal tenminste nog ergens goed voor geweest.’

Jos Slats

Advocaat: Van Loenen gerehabiliteerd

Vermeende vervalsingszaak van Altinks geseponeerd

Nieuwsblad van
het Noorden

1 april 1993

Assen / Amsterdam – De Asser advocaat E.J.A. Schönfeld vindt dat Cor van Loenen de kunstschilder en -verzamelaar uit Holthe (gemeente Beilen) die werd verdacht van vervalsing van Altink-doeken, is gerehabiliteerd nu Justitie in Amsterdam de zaak heeft geseponeerd wegens gebrek aan bewijs. Een onderzoek van het gerechtelijke laboratorium in Rijkwijk had eerder dit jaar al aangetoond dat er geen sprake was van vervalsingen. Nu Justitie de zaak heeft geseponeerd, vindt Schönfeld dat Van Loenen is vrijgepleit.

Van Loenen werd half juli 1992 gearresteerd omdat hij twaalf schilderijen van de Groninger Ploeg schilder Jan Altink (1885-1971) zou hebben vervalst. Daarbij werden 32 doeken in beslag genomen. In januari van dit jaar kreeg hij de doeken terug, omdat een verf- en schriftkundig onderzoek had uitgewezen dat ze niet vals waren. Van Loenen had de Altinks in 1991 aan diverse veilinghuizen, waaronder Christie's en Sotheby's in Amsterdam, aangeboden. Maar voordat de doeken ter veiling gingen, werden ze teruggetrokken omdat niet duidelijk was of ze echt waren. Alleen Sotheby's in Amsterdam deed aangifte bij de politie van poging tot oplichting. Christie's deed geen aangifte, hoewel het veilinghuis erkende dat de drie werken van Altink, die zij hadden willen veilen, niet echt waren.

Nu Justitie de zaak heeft geseponeerd, omdat er geen bewijs is tegen Van Loenen, wil de kunstschilder- en handelaar uit Holthe zelf de zaak het liefst zo snel mogelijk vergeten. Maar volgens zijn advocaat Schönfeld er is een mogelijkheid om schadevergoeding te vorderen voor de vier dagen dat hij ten onrechte in Amsterdam heeft vastgezeten en voor de schade in materiële sfeer. Aan de ene kant wil hij het er nu bij laten. Hij heeft er veel belang bij dat dit nu afgelopen is. Maar aan de andere kant steekt het hem enorm dat dit allemaal zomaar kan”, zegt Schönfeld. Volgens de Asser raadsman is hij nog met zijn cliënt in overleg. “We onderzoeken de mogelijkheden, maar het kan best zijn dat we het erbij laten zitten”, zegt hij.

*“Hij heeft nu nog elf Altinks in huis.
Dat blijft voorlopig ook zo.
‘Er is zeker belangstelling voor. Maar
ik houd het voorlopig rustig.’
Van besmette Altink-schilderijen is
volgens Van Loenen geen sprake.
‘Iets wat besmet is is ziek. Er is door
het gerechtelijk laboratorium toch
aangetoond, dat er geen zieke bacteriën
zijn aangetroffen in deze doeken?
Misschien zijn ze hierdoor juist
interessanter geworden voor bepaalde
mensen’.”*

Geslagen maar nooit verslagen

Holthe – “Ik heb me geslagen gevoeld, maar nooit verslagen En dat je valt is niet erg. Het is pas tragisch als je niet meer de moed hebt om op te staan. Ik heb juist het gevoel dat ik sterker uit de strijd ben gekomen. Ik heb hierdoor geleerd, dat het belangrijk is dingen te relativieren en te incasseren. En dat je de zaak in de hand houdt. We hebben ons niet uit het veld laten staan.”

De 50-jarige kunstschilder en -handelaar Cor van Loenen, met zijn vrouw Corrie inmiddels 17 jaar woonachtig in het Beiler buurtschapje Holthe, was tot voor kort de hoofdverdachte in het vervalsen van doeken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink (1885-1971). In 1991 werd de naam van Van Loenen in verband gebracht met het vervalsen van Altinks, nadat bij gerenommeerde Amsterdamse veilinghuizen als Sotheby's en Christie's doeken uit de veiling werden teruggetrokken, omdat niet duidelijk was of de Altinks nu echt waren of vervalsingen.

In 1992 werd Cor van Loenen zelfs van huis gehaald. Door acht rechters. Met in zijn ene hand een dweil en in de andere een fles bleekmiddel - ‘ik was bezig om het toilet, schoon te maken’ - werd hij verzocht mee te komen. Vier dagen verhoor in Amsterdam. “Ik kreeg niet eens de tijd om m'n tandenborstel te pakken.” Justitie in Amsterdam heeft de zaak inmiddels geseponneerd. Wegens gebrek aan bewijs. Er is in die tijd veel over Van Loenen gezegd en geschreven. Maar Cor van Loenen zit daar verder niet mee. De Altink-affaire is hiermee afgedaan. De bevindingen van het gerechtelijk laboratorium in Rijswijk, dat twee vermeende vervalsingen van Jan Altink (het schilderij met landweg, enige boerderijen en een paard, getekend J. Altink '42, en het schilderij met berglandschap en zon, gesigneerd J. Altink '54) aan een technisch onderzoek onderwierp, zeggen meer dan genoeg, vindt Van Loenen. Met behulp van microscopische infrarood-analyse is komen vast te staan dat er geen aanwijzingen zijn dat de schilderijen vals zijn. “Dat betekent dus dat ze goed zijn”, zegt Cor van Loenen.

Ook van het omstreden portret ‘Naakt’ van Jan Altink, dat eerst jaren in Groningen had gerouleerd zonder signatuur van de schilder zelf, maar later, toen Van Loenen het doek in bezit kreeg, wel ineens was voorzien van de naam, is komen vast te staan dat de handtekening echt is. “Er zat een streep op het doek. Toen ik probeerde het vuil met kneedgom weg te poetsen, ontdekte ik ook dat het werk wel was gesigneerd.”

Nieuwsblad van
het Noorden

2 april 1993

Het echtpaar voelt zich ‘opgelucht en bevrijd’. Hoewel hun advocaat vindt, dat er nog een mogelijkheid is om schadevergoeding te krijgen voor de dagen, dat de kunsthandelaar werd vastgehouden, willen Cor en Corrie van Loenen het hierbij laten. “Dat het gerechtelijk laboratorium heeft vastgesteld dat de doeken niet vals zijn, is de kroon op ons werk. En weet je wat het is? De hele zaak heeft ons al genoeg geld en energie gekost. En waarom zullen we doorgaan. De uitslag zal toch hetzelfde luiden, namelijk ‘gebrek aan bewijs.’”

Van Loenen vindt het overigens van de zotte om een rechtszaak te beginnen om zijn onschuld te bewijzen. ‘En wat bereik je er mee? Ze rectificeren misschien met een paar regels tussen de groentereclame, dat Van Loenen toch gelijk had.’ Volgens de Van Loenens doen ze er beter aan om de zaak te vergeten. Zij waren goed bevriend met de familie Tjerk Vermaning, de veelbesproken amateur-archeoloog uit Drenthe, evenals Van Loenen ook beschuldigd van vervalsing. “Tjerk heeft wel gestreden om zijn onschuld te bewijzen. En wij hebben gezien hoeveel ellende dat heeft veroorzaakt binnen z’n gezin. Toch is hij miskend gestorven. Dat zal ons niet gebeuren”, zegt Cor van Loenen.

Van volledige genoegdoening is volgens Cor van Loenen pas sprake als Justitie, René Smithuis (de galeriehoudster uit Heiloo, die als eerste de Altinks als vals betitelde) en al die andere kunstkeners hun ongelijk zouden erkennen.

Daarom vindt Van Loenen ‘het zo wel goed’. “Niet omdat ik het met de gang van zaken eens ben geweest. Zeker niet. En er zullen nu vast mensen zijn die denken ‘zie je nu wel, ze hebben toch iets te verbergen’. Maar laat ze dat maar mooi denken. Ik kan gelukkig weer schilderen. Ja gelukkig, want er was een periode dat er niets uit m’n vingers kwam. Dat ik achter mijn schildersezal zat en gewoon niet kon schilderen. Ik heb een tijdje gedacht, dat het nooit weer terug zou komen. Maar ik ben nu weer lekker bezig.”

Hij heeft nu nog elf Altinks in huis. Dat blijft voorlopig ook zo. “Er is zeker belangstelling voor. Maar ik houd het voorlopig rustig.” Van besmette Altink-schilderijen is volgens Van Loenen geen sprake. “Iets wat besmet is is ziek. Er is door het gerechtelijk laboratorium toch aangetoond, dat er geen zieke bacteriën zijn aangetroffen in deze doeken? Misschien zijn ze hierdoor juist interessanter geworden voor bepaalde mensen.”

Margriet Benak

Schadevergoeding voor vermeende Altink-vervalser

Holthe / Assen – Het is voor honderd procent zeker dat kunstschilder en verzamelaar Cor van Loenen uit Holthe (gemeente Beilen), die vorig jaar werd verdacht van vervalsing van Altink-doeken, schadevergoeding krijgt. Dat verklaart diens advocaat mr. E.J.A. Schönfeld uit Assen. “Als iemand ten onrechte op last van Justitie is vastgehouden, biedt de wet de mogelijkheid om schadevergoeding te vragen voor die dagen. En dat Van Loenen die krijgt staat vast. Alleen over de hoogte van het bedrag kun je twisten,” aldus Schönfeld. Eind september verwacht de Asser raadsman een uitspraak van de Raadkamer van de rechtbank in Amsterdam, waar Schönfeld namens zijn cliënt de eis om schadevergoeding indiende. Over de hoogte van bedrag dat van Justitie wordt geëist laat de raadsman zich niet uit. “Ik verwacht in ieder geval een redelijk bedrag.”

De naam van Van Loenen werd in 1991 in verband gebracht met het vervalsen van doeken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink (1885-1971). Bij de gerenommeerde Amsterdamse veilinghuizen Sotheby’s en Christie’s waren enkele door Van Loenen ingebrachte Altink-doeken uit de veiling genomen, omdat niet duidelijk was of de Altinks nu echt of vals waren. De kunsthandelaar uit Holthe werd enkele maanden later van huis gehaald en in Amsterdam vier dagen vastgehouden. In april van dit jaar werd de zaak tegen Van Loenen door Justitie geseponneerd, wegens gebrek aan bewijs. Volgens een onderzoek van het gerechtelijk laboratorium was er geen sprake van vervalsingen. Vanwege het seponeren van de zaak, heeft Van Loenen volgens Schönfeld recht op schadevergoeding.

De kunstschilder- en handelaar zelf wil de vermeende vervalsingsaffaire het liefst zo snel mogelijk vergeten. Ook al heeft de geruchtmakende affaire zijn naam geen goed gedaan. Van Loenen is niet bij de pakken gaan neerzitten. Hij heeft zich de afgelopen maanden volledig op zijn werk gestort. Een 40-tal werken - schilderijen en pasteltekeningen met het accent op Drentse en Groningse landschappen - zijn vanaf 3 augustus tot en met september te zien bij galerie De Zwaan in Groningen en bij hotel-restaurant De Hoornse Plas in Eelderwolde. Verder is Van Loenen druk bezig met een kunstmakelaar om voor de 14 Altink-doeken, die hij nog in zijn bezit heeft, certificaten van echtheid te krijgen. Die zijn nodig om de doeken te verzekeren. Daarvoor moet de taxatiewaarde exact worden vastgesteld.

Nieuwsblad van
het Noorden

31 juli 1993

Nieuwsblad van
het Noorden

25 augustus 1993

Kunstschilder Van Loenen wil 80 mille van Justitie

Groningen / Holthe – Kunstschilder en verzamelaar Cor van Loenen uit het Drentse Holthe heeft, samen met de Groninger Ploeg-verzamelaar en veelvoudig miljonair Dees Zwaneveld, via zijn advocaat Schönfeld een schadeclaim van circa 80.000 gulden ingediend bij Justitie. Van Loenen werd in juli 1992 ten onrechte gearresteerd, omdat hij twaalf schilderijen van Ploeg-schilder Jan Altink zou hebben vervalst.

In januari van dit jaar werd in een onafhankelijk onderzoek in opdracht van Justitie vastgesteld dat het wel degelijk om echte Altink-schilderijen gaat. Van Loenen zat echter vier dagen in voorarrest in Amsterdam en leed zowel persoonlijk als financieel aanzienlijke schade. Zo konden de vermeende vervalsingen van de ene op de andere dag niet meer te koop worden aangeboden, nadat dé veilinghuizen Sotheby's en Christie's de doeken hadden teruggetrokken.

Ook op het persoonlijke vlak leverde de beschuldiging aan het adres van Van Loenen naar zijn zeggen de nodige schade op. Hoewel de zaak werd geseponneerd, kon de schilder zich lange tijd niet meer met goed fatsoen in kunstkringen vertonen.

Van Loenen: "Zeker na de paginagrote publikaties in met name De Telegraaf keek niemand bij de veilinghuizen en in galeries me meer aan. Iedereen meed me, nadat ze die artikelen hadden gelezen. Kunsttaxateur, Adriaan Venema bevestigde in de artikelen dat mijn Altinks vals zijn. Pas achteraf heeft hij in een radio-uitzending uitgelegd dat hij dat pertinent nooit heeft gezegd."

Een kort geding tegen De Telegraaf werd vervolgens door Van Loenen verloren. Ook die proceskosten zijn in de schadeclaim verwerkt. Bovendien moest Dees Zwaneveld zijn Groninger galerie De Zwaan noodgedwongen tijdelijk sluiten ten tijde van de affaire. Op het moment van de arrestatie van Van Loenen hing daar net een verkoopexpositie van Cor van Loenen. "Zwaneveld werd ook helemaal gek van al die journalisten en fotografen."

De schilder verwacht rond september uitsluitsel te krijgen over het al dan niet honoreren van zijn schadevergoeding. "Mijn advocaat geeft me een goede kans, maar het geleden leed kun je er nooit helemaal mee vergoeden", aldus Van Loenen. "Ik heb het gevoel dat ik een kostbare vaas heb geschilderd, die me uit handen is geslagen. Ik blijf met de scherven achter."

Schadevergoeding voor kunstschilder Cor van Loenen

Nieuwsblad van
het Noorden

25 oktober 1993

Holthe / Amsterdam – Kunstschilder en -verzamelaar Cor van Loenen uit het Drentse Holthe heeft van Justitie een schadevergoeding toegewezen gekregen van enkele tienduizenden guldens. Van Loenen, die vorig jaar juli werd gearresteerd wegens vermeende vervalsing van schilderijen van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink, krijgt het geld voor de dagen dat hij ten onrechte vastzat. Ook moet de schadevergoeding worden gezien als tegemoetkoming voor de geleden immateriële schade.

De advocaat van de in Holthe woonachtige kunsthandelaar, mr. E.J.A. Schönveld uit Assen, diende in juli bij Justitie in Amsterdam een schadevergoeding in van ongeveer 80.000 gulden wegens geleden schade. Eerder dat jaar was uit een onafhankelijk onderzoek van het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk gebleken dat de Altink-schilderijen die Van Loenen had ingebracht bij gerenommeerde veilinghuizen als Sotheby's en Christie's, geen sporen van vervalsing vertoonden.

De veilinghuizen hadden in 1991 enkele door Van Loenen ingebrachte Altink-doeken op het laatste moment uit de veiling teruggetrokken, omdat het om vervalsingen zou gaan. Tegen Van Loenen werd aangifte gedaan wegens vervalsing met het gevolg dat de kunstenaar van huis werd gehaald en vier dagen in Amsterdam werd opgesloten.

Raadsman Schönveld liet eerder weten er 100 procent zeker van te zijn dat Justitie wel een schadebedrag moest uitkeren, wegens het ten onrechte vasthouden van zijn cliënt. Over de hoogte van het bedrag viel te twisten, zo zei hij. Inmiddels heeft Justitie bepaald dat de kunsthandelaar uit Holthe recht heeft op een schadevergoeding.

Maar de 80.000 gulden die is gevraagd, wordt niet uitgekeerd. Het eindbedrag wil het echtpaar Van Loenen echter niet noemen, maar het zou toereikend zijn om alle gemaakte proceskosten te dekken. "En we zijn natuurlijk dik tevreden dat we die vergoeding hebben gekregen. Daarmee is eens te meer bewezen dat alle beschuldigingen ons aan adres onjuist waren."

“De pers past weinig hoor en wederhoor toe. Als gevolg daarvan worden zijn uitspraken door anderen als waarheden opgevat en scheppen zo een eigen werkelijkheid. Geen journalist vraagt zich kennelijk af waarom van al die werken nooit een is teruggezien in een goede kunsthandel of veiling.”

Echt / Vals

De Altink-affaire

Zo nu en dan verschijnt een mooi werk van de Groningse Ploegschilder Jan Altink op de veiling. Niet vaak. Uitgezonderd in het voorjaar van 1991. Christie's, De Eland, Glerum, Loth Gijsselman, Sotheby's, de Venduehuizen in Den Haag en Rotterdam, De Zwaan, allemaal hadden ze er een paar in hun speciale voorjaarsveiling. Ze leken afkomstig van verschillende particulieren: Hoogeveen, De Haas, Hillebrandt.

Maar steeds ging het om dezelfde kleine man met grote baard: de Beilense kunstschilder Cor van Loenen. En steeds ging het om vervalsingen. De kranten stonden er vol van. Van Loenen werd aangeklaagd en gearresteerd. Eenendertig schilderijen werden bij hem in beslag genomen. Twee jaar later heeft hij de schilderijen terug plus een schadevergoeding. De 'zaak' is geseponneerd. Van Loenen kraait victorie in de regionale pers. Wat vals heette, noemt hij nu echt. Ik heb de Altinkaffaire aan het rollen gebracht. Heb ik mij vergist? Het dwaalspoor door deze affaire, die nog niet is afgelopen, begon in een dorpscafé in Schoorldam. In november 1990, een half jaar voor de beruchte veilingen, had ik daar afgesproken met een mij onbekend echtpaar: de heer en mevrouw van Loenen. Via de kranten boden zij twee werken aan, gesigneerd Jan Altink. Afkomstig uit de nalatenschap van zijn vader en van een overleden zusje, verzekerden zij mij. Het waren naar mijn beste weten vervalsingen. Ik vond het sneu. Probeerde te achterhalen waar het werk oorspronkelijk was gekocht, zodat ze verhaal konden halen. Zij hielden zich op de vlakte. Het was een situatie die elke kunsthandelaar kent. 's Morgens had ik drie Van Herwijns gekocht in Den Helder; hier zat ik op de terugweg, met dit echtpaar en hun valse Altinks. Zij ontweken mijn opmerkingen die van twijfel getuigden. En ik ontweek de confrontatie: aan het uitspreken van waarheden die niet welkom zijn kun je in de Nederlandse kunsthandel een dagtaak hebben. Ik dacht: laat een ander het maar zeggen. Ik noemde de naam van een goede

ORIGINE

Nummer 1
4 februari 1994

pagina 62 en 63

kennis die veel verstand van Altink heeft. Die kennis leidde tot een kort tweede dwaalspoor. Vóór de Van Loenens hem belden, nam hij zelf contact met hen op naar aanleiding van hun eigen advertentie.

Maanden later bleek mij dat hij van hen twee - overigens andere - werken had gekocht. Ook gesigneerd Jan Altink. Hij heeft ze geheel te goeder trouw doorverkocht aan een handelaar, nog voor de affaire losbarstte.

Veilingen

Vanaf februari 1991 verschenen er op vrijwel alle veilingen tussen Groningen en Rotterdam vervalste Altinks. Binnen vier maanden zou ik er meer zien dan in de voorafgaande vier jaar. In Groningen en Rotterdam heb ik op de veiling uitdrukkelijk gezegd grote twijfels te hebben bij die werken. Zo ook bij het Venduehuis in Den Haag, dat later alles heel correct heeft terugbetaald. Bij De Zon zette de directie de verkoop door, ondanks

een negatief advies van haar eigen specialist, Jef Hagen. Opvallend was dat de schilderijen duidelijk steeds van één hand waren. Begin mei vielen de catalogi van Sotheby's, Christie's en Glerum thuis op de deurmat. Sotheby's beeldde twee, duidelijk valse, Altinks af. Opnieuw van dezelfde vervalser. Ik schreef de veiling-meester een briefje. Een reactie bleef uit. Op de kijkdag hing ook nog een werk gesigneerd Van Dulmen Krumpelman, afkomstig van dezelfde maker. Bij Christie's werd ik op de eerste kijkdag meegenomen door één van de specialisten op het gebied van de Klassiek Modernen. Er heerste twijfel over het ingebrachte werk van Altink. De

schilderijen waren even apart gehouden. Met reden. Opnieuw ging het om mijns inziens om vervalsingen, duidelijk van dezelfde hand.

Christie's besloot de schilderijen aan de veiling te onttrekken. Glerum bezocht ik samen met de Groningse veilinghouder en Altink-kenner Johan van der Hende. In een halve oogopslag stelden wij gelijktijdig vast dat het ook hier om werken van dezelfde vervalser ging.

Inmiddels was De Telegraaf in de affaire gedoken. Dat bleek de besluitvorming bij de aarzelende veilingdirecties zeer te bevorderen. Sotheby's trok beide Altinks en de Von Dulmen Krumpelman terug. Glerum volgde. In Groningen was het Nieuwsblad van het Noorden actief met als belangrijkste

getuige á charge de Groningse kunsthandelaar en Ploeg-specialist Cees Hofsteenge.

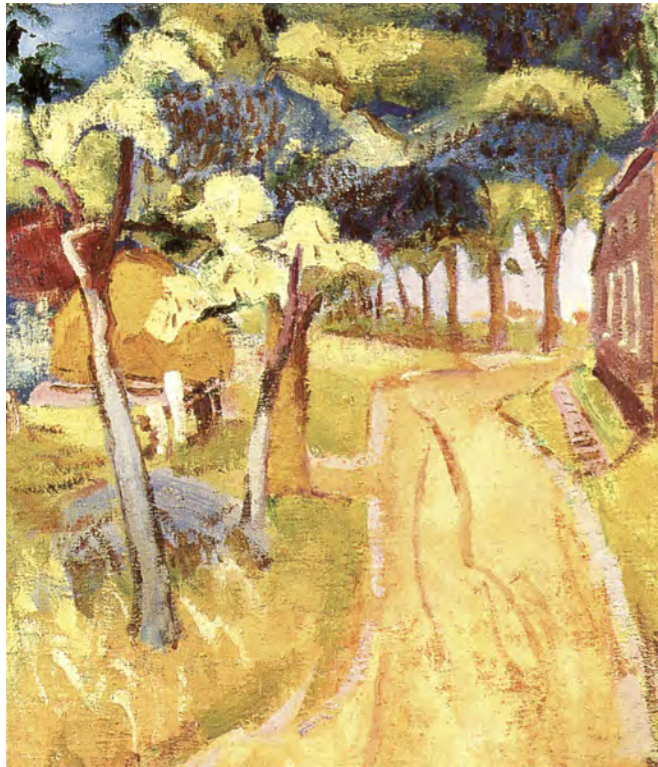
Maar wie kaatst moet de bal verwachten. Die waarheid trof mij hard. De Volkskrant nam het op 10 augustus 1991 op voor Van Loenen. Mijn terughoudendheid in het eerste contact met Van Loenen en de verwijzing naar een ander werden in schril contrast genoemd met mijn handelwijze tegenover de veilinghuizen. De krant baseerde zich daarbij op een verklaring die ik had opgesteld ten behoeve van De Telegraaf, zag ervan af mij te horen en weigerde een ingezonden brief. Je kijkt toch even beteuterd als je zo'n blad al een mensenleven leest. Zo gaat het blijkbaar.

Via een bezwaarschrift bij de Raad voor de Journalistiek verscheen een halfjaar later een korte rectificatie in De Volkskrant van 8 februari 1992. Een weg die ik iedereen wil afraden: de krant mag een mijnheer zijn, maar ongelijk bekent hij als een mokkend jongetje. Die haalt je nog eens door de modder door te herhalen wat hij schreef en zegt vervolgens dat een klacht hierover gegrond is verklaard.

Aanklacht

Inmiddels was de jacht naar de inbrenger(s) van alle Altinks op de veilingen geopend. Als eerste belde de journalist Eddy Schaafsma van het Nieuwsblad van het Noorden. Hij noemde de naam van Van Loenen. Ik zei mij die naam te herinneren, maar de man leek mij eerder slachtoffer dan dader. Op 29 mei 1991 werd hij als inbrenger genoemd in De Telegraaf, op 30 mei in het Nieuwsblad van het Noorden. Woedend eiste het echtpaar Van Loenen in kort geding rectificatie van De Telegraaf. Zonder resultaat. De vice-president van de Amsterdamse rechtbank wees hun eis af. De wisselende namen die de Van Loenens als inbrenger overal hadden gebruikt en de vage verhalen over de herkomst van de schilderijen (gekocht bij een onvindbare 'Van den Berg' en de onvermijdelijke 'Jansen') bleken bij de rechtbank meer achterdocht op te wekken dan - later - bij De Volkskrant.

Op 6 juni 1991 besloten Sotheby's, het Haags Venduehuis en een particulier aangifte te doen wegens een poging tot oplichting door het echtpaar. Een jaar later, op 13 juli 1992, deed de politie een inval bij de Van Loenens. Met de heer des huizes werden ook 31 schilderijen in verzekerde bewaring gesteld. Op 14 juli werden de 31 getoond aan Rob Sneep, medewerker van Sotheby's, Cees Hofsteenge, kunsthandelaar en Ploeg-specialist uit Groningen en aan mij. Hofsteenge en ik kwamen los van

elkaar in aanwezigheid van drie rechters tot een identiek oordeel over elk van de schilderijen.

Onder andere: drie echte Altinks, negen valse, twee in wording, een valse Israël en een doek dat wij beiden als ongesigneerd op de veiling kenden en nu de naam van Jan Altink droeg.

Wat mij verbaasde was dat Justitie ook Sneeep als getuige-deskundige opriep. In de eerste plaats was hij als medewerker van de klager belanghebbend. Daarnaast was hij bij de voorbereiding van de veiling voorbijgegaan aan velerlei adviezen. Waaronder die van een door twijfel bevangen Adriaan Venema, de door zichzelf benoemde grootinquisiteur van de Nederlandse kunstwereld. Het kan toch voor Sotheby's geen probleem zijn geweest om

werkelijke specialisten als Paul ter Hofstede (Groninger Museum), Cees Hofsteenge of Chris Ongering te vragen. Door deze laatste liet Sneeep zich, volgens De Telegraaf van 6 juli 1991, wel na afloop van de veiling overtuigen.

Het kan geen kwaad als expert de grenzen van je deskundigheid te kennen. Bij de beoordeling van de 31 werken ontbrak nu Ongering en kwam Sneeep met een afwijkende mening. Voor het vervolg van de zaak is dat van betekenis gebleken.

Aansluitend gaf Justitie opdracht tot een beperkt technisch onderzoek. Het pigment is onderzocht (wat weinig zin heeft als een schilder pas 20 jaar dood is) en er is gekeken naar de handtekening. Een nauwkeurig onderzoek naar de drogingsgraad is achterwege gebleven. Evenmin is ingegaan op het verzoek van Hofsteenge en mij de verf van de signatuur, die recent op een van de schilderijen was aangebracht, te vergelijken met de verf van datzelfde schilderij en met de verf van de twee schilderijen in wording. Kortom: een gebrekkig onderzoek, ook nog gehinderd door een langdurige ziekte van één van de onderzoekers.

Het sepot

In De Volkskrant van 31 maart las ik dat de Officier van Justitie had besloten de klacht tegen Cor van Loenen te seponeren. Voor Van Loenen was dat aanleiding het sepot te verwarren met een echtheidsverklaring en aan te

kondigen dat hij met mij, als representant van de kunstmafia, zal afrekenen. Samen met Hofsteenge heb ik op 28 april om heropening van het sepot gevraagd. Beiden hadden we onze nek uitgestoken voor een eerlijke mening. In mijn vakgebied, de kunsthandel, is dat niet direct een traditie. Onze naam en reputatie werden ter discussie gesteld, en niet alleen door een zelfgenoegzame Van Loenen. De pers past weinig hoor en wederhoor toe. Als gevolg daarvan worden zijn uitspraken door anderen als waarheden opgevat en scheppen zo een eigen werkelijkheid. Geen journalist vraagt zich kennelijk af waarom van al die werken nooit een is teruggezien in een goede kunsthandel of veiling.

Ergerlijk is ook de onzorgvuldigheid. Zo schrijft de advocaat van Van Loenen, mr. drs E.J.A. Schönfeld, in een ingezonden brief in de Volkskrant: "Over deskundigheid gesproken: onder de in beslag genomen werken is werk van Jan Altink dat door haar (en door Hofsteenge in exact dezelfde bewoordingen) ongemotiveerd als vals is bestempeld, niet wetende dat dit werk is aangekocht (met certificaten) bij een gerenommeerd veilinghuis dat zichzelf ook frequenteert". Wat moet je nou met zo'n praatjesmaker? Geen enkel veilinghuis verschaft zulke certificaten. De renommee van deze Schönfeld mag u bescheiden achten. Hij rept in zijn brief over anonieme experts, toprestaurateurs en collectioneers die het allemaal met Van Loenen eens zijn. Maar namen noemt hij niet. De beloofde aanpak van de 'kunstmafia' beperkt zich blijkbaar tot insinuaties. Justitie weigerde inzage in het dossier. Van Loenen vroeg een schadevergoeding van Fl. 80.000,- en kreeg circa Fl. 9.000,- toegewezen als compensatie voor zijn arrestatie. Blijkbaar te weinig om Schönfeld tot meer te bewegen dan een ingezonden brief. De Officier van Justitie liet weten mij "helaas geen afschrift van het rapport te kunnen verschaffen". Wel voegde hij eraan toe: "Ik wijs u er met nadruk op dat het rapport van het Gerechtelijk Laboratorium niet kan worden aangemerkt als een echtheidsverklaring". Blijkbaar is dat Van Loenen ontgaan. "Want als God voor je is, wie zal dan tegen je zijn?" kraait hij in een groot interview in de regionale pers. Ik. En naar ik hoop: het Nederlandse recht.

Op 17 februari 1994 zal de vijfde kamer van het Gerechtshof te Amsterdam Cees Hofsteenge en mij horen inzake de opheffing van het sepot.

Reneé Smithuis – Heiloo

Nieuwsblad van
het Noorden

8 februari 1994

Altink-affaire krijgt een vervolg voor gerechtshof

Holthe – Voor kunsthandelaar Cor van Loenen uit Holthe (gemeente Beilen), die in 1990 werd beschuldigd van het op de markt brengen van vervalste doeken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink, is de affaire nog niet ten einde. Galeriehoudster mevrouw R. Smithuis uit Heiloo, die destijds de vervalsingszaak aan het licht bracht, neemt er geen genoegen mee dat is afgezien van vervolging tegen hem. Zij heeft met de Groninger galeriehouder C. Hofsteenge het gerechtshof in Amsterdam om heropening van de zaak gevraagd. De twee vinden dat er destijds onvoldoende onderzoek is gedaan naar de echtheid van de doeken.

De kunsthandelaar moet nu als gevolg van hun verzoek op 16 februari voor het gerechtshof verschijnen. Justitie besloot vorig jaar de zaak tegen Van Loenen te seponeren.

Van Loenen: Walgelijk en arrogant

Holthe – Kunsthandelaar Cor van Loenen uit Holthe vindt de wijze waarop galeriehoudster R. Smithuis uit Heiloo alsnog haar gram probeert te halen inzake de vervalsing van Altink-schilderijen ‘walgelijk en arrogant’. Als gemeld eist zij van het Gerechtshof spoedige heropening van het onderzoek tegen Van Loenen, die enige jaren terug vervalsingen van de Groninger Ploegschilder Jan Altink (1885-1971) in omloop zou hebben gebracht. Galeriehouder C. Hofsteenge uit Groningen steunt haar actie.

Het duo vindt het destijds verrichtte laboratorium-onderzoek, op grond waarvan in 1992 de zaak werd geseponereerd, onvoldoende. De veelbesproken kunsthandelaar zelf vraagt zich af over welke ‘deskundigheid’ het tweetal eigenlijk beschikt. Verder heeft de Groninger galeriehouder zich volgens Van Loenen ‘gewoon voor het karretje laten spannen van Smithuis’.

Hofsteenge, onder meer schrijver van een boek over de schildersgroep De Ploeg, praat volgens Van Loenen ‘zomaar met anderen mee. “Hij heeft dan wel een zeer anekdotisch boek geschreven over de Groninger schildersploeg, maar dat wil niet zeggen dat hij ook inzicht heeft. Ik heb hem bijvoorbeeld nog nooit een zinnig woord horen zeggen over een schilderswerk van de Groninger Ploeg. Dat hij dan de brief van Smithuis mede durft te ondertekenen”

De kunsthandelaar uit Holthe vindt het onbegrijpelijk dat galeriehoudster Smithuis er nu nog niet van is overtuigd dat hem geen vervalsing in de schoenen kan worden geschoven. Volgens Van Loenen ligt er een onderzoek van het Gerechtelijk Laboratorium uit 1992, dat aangeeft dat de vermeende vervalste Altink-doeken niet geantidateerd zijn en dat er niet ten onrechte met J. Altink is gesigneerd. Op grond daarvan, en na verklaringen van enkele deskundigen, heeft justitie toen afgezien van strafrechtelijke vervolging van de kunsthandelaar in Holthe.

Van Loenen kreeg vorig jaar nog een schadevergoeding, omdat hij vijf dagen ten onrechte in hechtenis had gezeten. Hij kwam in moeilijkheden nadat enkele bekende veilinghuizen als Sotheby’s en Christie’s een aantal door Van Loenen ingebrachte Altink-doeken uit de veiling haalden omdat deze vals zouden zijn. Mevrouw Smithuis bracht de zaak aan het rollen, Sotheby’s deed uiteindelijk aangifte.

Galeriehoudster Smithuis en haar Groninger collega Hofsteenge vinden dat de zaak tegen Van Loenen moet worden heropend omdat juist de

Nieuwsblad van
het Noorden

9 februari 1994

Cor van Loenen
met een van
de omstreden
Altink-doeken.
Foto: Persburo
Melissen /
Peter Wassing

belangrijkste onderzoeken, die tot de conclusie 'vals' of 'echt' moeten leiden, helemaal niet zijn uitgevoerd. Evenmin zijn de juiste deskundigen als getuigen gehoord, aldus het tweetal.

Zo hecht mevrouw Smithuis geen enkele waarde aan het oordeel van kunstexpert R. Sneep van het Amsterdamse veilinghuis Sotheby's, waar in 1992 ook twee valse Altinks zouden zijn opgedoken. "Ik kan daarna nog zeker tien werken opnoemen uit zijn catalogi die ook vals waren en toch normaal zijn geveild. Dan kan men toch godsonmogelijk over een expert spreken. Er zijn mensen die het kijken nooit leren," schrijft mevrouw Smithuis in haar klaagschrift aan het Gerechtshof.

Van Loenen, die door de actie van mevrouw Smithuis en Hofsteenge volgende week voor het Gerechtshof moet verschijnen, vindt het 'arrogant' van mevrouw Smithuis om de deskundigheid van kunstexpert Sneep van Sotheby's in twijfel te trekken. Directeur J. van Schaik van het veilinghuis Sotheby's noemt de beschuldigingen aan het adres van Sneep 'zeer raadselachtig' en bovendien onjuist. "Sneep is nooit opgetrommeld als getuige-deskundige. Hij was juist de enige, die de Altink-vervalsingen destijds durfde te melden bij justitie. Mevrouw Smithuis had Sneep dus eigenlijk de hemel in moeten prijzen. Maar in plaats daarvan geeft ze hem een trap na. Gek, want er bestond een uitstekende relatie tussen haar en Sneep," aldus Van Schaik.

Sotheby's wil mevrouw Smithuis, die op vakantie is, zo snel mogelijk om opheldering vragen. De beschuldiging dat Sneep over de afgelopen periode zeker tien valse doeken zou hebben geveild, verwerpt Van Schaik. "Als dat zo was, zou Sneep geen succesvolle afdeling kunnen runnen."

Kans op heropening van zaak-Altink is 'groot'

Assen / Amsterdam – De Amsterdamse advocaat mr. L.D.H. Hamer, die inzake de Altink-vervalsingen optreedt namens galeriehoudster Smithuis, schat de kans hoog in dat het Hof het onderzoek tegen kunsthandelaar en vermeend Altink-vervalser Cor van Loenen uit Holthe heropent. "Vrijwel alle autoriteiten die in 1992 met deze affaire te maken hebben gehad, hebben de nodige steken laten vallen," vindt Hamer. Met name de wijze van onderzoek naar de echtheid van de omstreden Altink-schilderijen is volgens Hamer 'uiterst minimaal geweest'.

Zo zijn er volgens mr. Hamer voldoende andere technische methoden denkbaar voor onderzoeken speciaal gericht op het vaststellen van echtheid van schilderijen. Maar het Openbaar Ministerie in Amsterdam heeft bij een technisch onderzoek naar de vermeende valse Altink-doeken in 1992 alléén gebruik heeft gemaakt van het gerechtelijk laboratorium in Rijswijk. "Het besluit om de zaak te seponeren, is het resultaat van onvoltooide onderzoeken. Want na het gerechtelijk laboratorium begint het pas echt dat is zo'n abstract onderzoek," aldus Hamer.

De Asser advocaat mr. drs. E.J.A. Schönfeld, die Van Loenen vertegenwoordigt, vat de zaak daarentegen nogal laconiek op. "Dit is even weer lastig voor Van Loenen. Maar het is niet meer dan een storm in een glas water." Schönfeld vermoedt, dat het mevrouw Smithuis vooral te doen is om haar 'gelijk' te halen, omdat zij denkt dat haar oordeel over de Altink-schilderijen miskend is aangezien de zaak werd geseponeerd. "Dat is appels met peren vergelijken. Zij en Hofsteenge mogen dan tijdens het gerechtelijk vooronderzoek als getuige-deskundigen destijds alle 32 schilderwerken van Van Loenen als 'vals' hebben betiteld. Justitie heeft echter van vervolging afgezien, omdat uit een technisch onderzoek niet vast is komen te staan dat ze vals waren. Dus kon gewoon niet bewezen worden dat Van Loenen de boel heeft opgelicht."

Schönfeld zegt, in tegenstelling tot zijn collega Hamer, dat de kans van slagen dat galeriehoudster Smithuis en haar collega Hofsteenge de zaak heropend krijgen, gering is. Zo zou de procureur-generaal al afwijzend hebben geadviseerd aan het Gerechtshof op het verzoek van het duo. "Die stelt, dat het Openbaar Ministerie destijds de zaak terecht heeft geseponeerd. Dus ik verwacht eenzelfde besluit van het Hof." Bovendien wijst Schönfeld er nadrukkelijk op dat de gehele Altink-collectie van Van

Nieuwsblad van
het Noorden

9 februari 1994

Loenen inmiddels is getaxeed door de alom in de kunstwereld gerespecteerde beëdigd taxateur A.W. van der Werff. De taxatie is, kort nadat de zaak tegen Van Loenen was geseponneerd, om verzekeringstechnische redenen uitgevoerd.

Expert: Van Loenen misbruikt taxatierapport

Assen – Auke W. van der Werff uit Broek in Waterland, een alom gerespecteerd en beëdigd top-expert moderne kunst, voelt zich gebruikt door de in Holthe woonachtige kunsthandelaar Cor van Loenen. De Drentse kunsthandelaar, die hoofdverdachte was in het vervalsen van doeken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink (1885-1971), maakt volgens Van der Werff misbruik van een taxatierapport dat vorig jaar door hem is opgesteld voor de twaalf 'verdachte' Altink-doeken van Van Loenen. De topexpert heeft de werken vorig jaar getaxeed, kort nadat Justitie had afgezien van strafrechtelijke vervolging van Van Loenen wegens gebrek aan bewijs. Van der Werff vond de echtheid van de Altinks ook uiterst twijfelachtig, maar taxeerde desondanks toch de doeken 'om Van Loenen te helpen de werken te verzekeren'. "Ik heb toen uitdrukkelijk als voorwaarde gesteld dat de taxatie 'voorlopig' was en uitsluitend voor verzekeringsdoeleinden. Maar ik heb begrepen dat Van Loenen mijn taxaties nu toch gebruikt om de Altinks te verkopen. Dat is niet netjes."

Nieuwsblad van
het Noorden

10 februari 1994

pagina 1

'Dit getuigt van uitermate onzorgvuldig gedrag'

Assen / Beilen – "Ik heb misschien wel te goeder trouw gehandeld", stelt Auke W. van der Werff. Hij is teleurgesteld dat de veelgeplaagde kunsthandelaar Cor van Loenen uit Holthe verzekeringstaxaties van de omstreden collectie van de Groninger Ploeg-schilder Altink ook voor handel gebruikt. Van der Werf baseert zich op de informatie van twee mensen aan wie Van Loenen doeken uit het 'verdachte' Altink-twaalfstal zou hebben aangeboden, met een kopie van de taxaties. "Ze wisten niet dat het slechts verzekeringstaxaties waren. Dat heeft Van Loenen op de kopieën weggelaten. Dat is heel kwalijk en getuigt van uitermate onzorgvuldig gedrag."

pagina 6

Van der Werf maakt er geen halszaak van, maar wil de Drentse kunsthandelaar 'wel even een briefje schrijven'. "Dat taxatierapport moet hij bij eventuele verkoop van de Altinks beslist achterwege laten. Dat is heel duidelijk afgesproken. Ik heb aangegeven te twijfelen aan de echtheid van alle schilderijen. En dat is hem ook bekend."

Cor van Loenen noemt het verhaal 'grote lulkoek'. "Je taxeert een

collectie schilderijen toch niet op een waarde van 50.000 60.000 gulden als je twijfelt. Van der Werf is een top-deskundige, de hoogste in het land. Als hij taxeert, dan zijn het toch echtheidsverklaringen”, aldus Van Loenen. Zo zou de taxatie ook door de verzekering zijn geaccepteerd, maar welke maatschappij wil de kunsthandelaar niet zeggen.

Volgens Van der Werf is het tegendeel waar. “Ik wil niet zeggen dat, ze allemaal vals zijn, alleen kan ik maar van twee doeken met redelijke zekerheid zeggen dat ze wel goed zijn.” De kunst-expert heeft Van Loenen vorig jaar ‘slechts willen helpen’, door z’n collectie te taxeren. “Zijn schilderijen moesten toch verzekerd kunnen worden. Toen justitie besloten had de zaak tegen hem te seponeren wilde niemand de man helpen. En iedereen had al tegen hem aangeschopt. Ik heb zelf geen moment getwijfeld aan de goeder trouw van Van Loenen. Hij kan die Altinks niet zelf gemaakt hebben. Hij is hooguit de dupe geweest van oplichterij.”

Van der Werf heeft direct aangegeven het bij een ‘voorlopige’ taxatie te houden. ”Dat was voor het eerst in de bijna 30 jaar dat ik in ’t vak zit (Auke W. van der Werff was jarenlang als expert verbonden aan het Amsterdamse veilinghuis Sotheby’s, red.), maar ik had twijfels over die Altinks. De herkomst voor z’n, grote partij is te vaag en de amateuristische manier van inlijsten, om iets authentiek te doen lijken, is prutswerk. En Altink heeft in z’n latere periode slechte dingen gemaakt. Maar deze collectie ademt een sfeer uit van ‘hier klopt iets niet’. Alleen is het moeilijk exact te omschrijven wat een mens aan het twijfelen brengt.” Datzelfde heeft de gerenommeerde taxateur Van Loenen ook geschreven. Daarnaast heeft hij aanbevolen de Altink-collectie met een aantal experts te bekijken om tot een wat definitiever oordeel te komen. “Dom dat Van Loenen die raad niet heeft opgevolgd. Nu blijft er een luchtje aanzitten.”

Van der Werf is het dan ook deels met galeriehoudster R. Smithuis uit Heiloo eens; die destijds de vervalsingszaak aan het rollen bracht en met haar Groninger collega C. Hofsteenge heropening van de Altink-affaire wil. Ook hij vindt dat er onvoldoende onderzoek is verricht naar de echtheid van de omstreden Altink-doeken. “Maar het dubieuze van Smithuis is dat ze voor haar heksenjacht op Cor van Loenen zelf een aantal Altinks in handen heeft gehad en die heeft aanbevolen aan een koper in Laren. Nu schreeuwt ze moord en brand. Smithuis is een absolute querulant, wil en zal haar gelijk halen en moet daarbij de grote expert uithangen. Daar heb ik grote moeite mee. Zij is zeker kundig, maar niet op alle’ terreinen.”

Kunsthandelaar van Loenen zelf noemt het ‘grote onzin’ om nog meer

top-deskundigen te laten kijken naar z’n Altink-collectie, zoals Van der Werf hem heeft aangeraden. “Ik heb al zoveel experts gehad, ik zou niet meer weten waar ik nog naartoe moet. En enkele doeken staan in catalogi. En is Van der Werff niet de, hoogste expert? Hij moet alleen niet ineens zijn eigen taxatierapport onderuit halen. Blijft hij bij zijn woorden, dan maak ik er werk van. Hij had mij niet met een taxatie moeten op schepen als hij twijfelt.”

Nieuwsblad van
het Noorden

25 maart 1994

pagina 1

Signatures op Altinks vals

Assen – Op enkele aan de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink (1885-1971) toegeschreven schilderijen, waarmee de kunstschilder Cor van Loenen uit Holthe in 1991 in opspraak raakte, staat waarschijnlijk niet de signatuur van Altink. Dat blijkt uit schriftkundig onderzoek in 1992 verricht door het Gerechtelijk Laboratorium te Rijswijk, maar dat tot op heden nooit is belicht. Het onderzoek leverde geen sporen van antedatering.

Justitie in Amsterdam heeft de zaak tegen Van Loenen in maart geseponeerd wegens gebrek aan bewijs. Voor galeriehoudster R. Smithuis uit Heiloo, die de vervalsingsaffaire aan het rollen bracht, is dit één van de ‘missers’ uit het onderzoek. Smithuis en de Groninger Ploeg-specialist C. Hofsteenge willen heropening van de zaak. Het Gerechtshof in Amsterdam beslist daar de komende week over.

pagina 3

Onderzoek werpt nieuw licht op Altink-affaire

Ploeg-schilder Altink had wel honderd verschillende manieren van signeren. Toch stelde het Gerechtelijk Laboratorium vast dat op de vier omstreden doeken die Van Loenen te koop heeft aangeboden, handtekeningen staan die in ieder geval niet van Altink zijn.

Assen – De signatures op vier betwiste Altink-doeken (waaronder ‘Havengezicht Den Helder’ en ‘Heuvelandschap’) vertonen vele verschillen met die op onomstreden doeken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink. De conclusie van het Gerechtelijk Laboratorium luidt dan ook dat ze waarschijnlijk niet van Altink zijn. Dit vernietigende rapport was echter nog met klaar, toen officier van justitie mr. L.A.J. Dun in Amsterdam begin vorig jaar besloot af te zien van een strafzaak. Volgens de advocaat van de aanklagers Smithuis en Hofsteenge, mr. L.D.H. Hamer, een merkwaardige zaak. Hij verwacht daarom dat dit rapport een belangrijke rol zal spelen in de heroverweging van het openbaar ministerie dat op korte termijn besluit over het al dan niet heropenen van de vervalsingsaffaire.

Het ontbreken van het schriftkundig onderzoek, met een voor Van Loenen brisant resultaat, is volgens Hamer ‘slechts één van de steken die

“De signatures op vier betwiste Altink-doeken (waaronder ‘Havengezicht Den Helder’ en ‘Heuvelandschap’) vertonen vele verschillen met die op onomstreden doeken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink.

De conclusie van het Gerechtelijk Laboratorium luidt dan ook dat ze waarschijnlijk niet van Altink zijn. Dit vernietigende rapport was echter nog met klaar, toen officier van justitie mr. L.A.J. Dun in Amsterdam begin vorig jaar besloot af te zien van een strafzaak.”

de autoriteiten destijds bij het gerechtelijk vooronderzoek hebben laten vallen’. “De essentie van het schriftkundig onderzoek is wel op tijd doorgebeld. Maar wat is nu de waarde van zo’n telefoontje! Een officier van justitie besluit dan te seponeren, terwijl hij het wetenschappelijk rapport niet eens heeft. Dat is toch een misser.”

Hamer heeft de indruk dat het schriftkundig rapport ook voor het openbaar ministerie een belangrijk nieuw feit is. “Maar ook al staat vast dat de handtekeningen van Altink vals zijn, daarmee is nog niet bewezen dat Van Loenen met kwade opzet heeft gehandeld”, aldus Hamer.

De omstreden kunstschilder uit Holthe, die in 1991 als Altink-vervalser werd gezien nadat door hem ingebrachte Altinks door verschillende veilinghuizen werden teruggetrokken, wuift de schriftkundige conclusie weg. Justitie heeft de zaak vorig jaar geseponeerd en wel omdat er geen sprake was van antedatering en van valse signatures, stelt hij. Volgens Cor van Loenen is z’n Altink-collectie ‘goed’. De vele afwijkingen in de signatures wijt hij aan de ‘slordige hand van signeren van de Ploeg-schilder’. “Ik heb uitvoerig studie verricht naar de wijze van signeren van Jan Altink en ben wel honderd voorbeelden tegen gekomen waaruit blijkt dat hij heel verschillend signeerde. Hij had geen vaste regels.” Van Loenen begrijpt niet hoe het Gerechtelijk Laboratorium dat in zijn onderzoek over het hoofd heeft kunnen zien. “Daar zijn ze toch Pietjes Precies?”

Verder vindt Van Loenen de wijze waarop het schriftkundig onderzoek is verricht slecht. “Ze deden het aan de de hand van foto’s. Maar als je zo’n onderzoek doet, gebruik je toch oorspronkelijk werk.”

Volgens Van Loenens advocaat, mr. E.J.A. Schönfeld, is het schriftkundig onderzoek ‘slechts van betrekkelijke betekenis’. “Altink heeft op vele manieren gesigneerd. En al geeft het onderzoeksresultaat te denken, het zegt nog niks over de handelwijze van Cor van Loenen.”

Officier van Justitie mr. Dun, die de zaak tegen Van Loenen destijds seponeerde, zegt volledig achter zijn beslissing te blijven staan: “Voor overtuigend bewijs heb je in een strafzaak wel wat meer nodig. Want ook al zijn er bewijzen dat de werken vals zijn, dat wil nog niet zeggen dat Van Loenen daar wetenschap van heeft gehad.” Ook al besluit het Gerechtshof tot heropening van de zaak, Cor van Loenen zal z’n collectie Altink-doeken in elk geval niet opnieuw afstaan voor nader onderzoek. “Ik heb de vorige keer een schilderwerk beschadigd teruggekregen. Daar voel ik dus niets voor. Want op wie kan ik de schade nu verhalen”, aldus Van Loenen.

Margriet Benak

Opnieuw de zaak van de omstreden Altinks

Jagen op heksen of zoeken naar recht?

De schilderwerken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink (1885-1971) waren leuk in prijs gestegen. En ineens doken er – voorjaar 1991 – bij diverse veilinghuizen tussen Groningen en Amsterdam allerlei Altinks op. Alleen waren ze stuk voor stuk vals. Althans, zo luidde het oordeel van galeriehoudster Renée Smithuis uit Heiloo. Grote paniek. Het gerenommeerde veilinghuis Sotheby’s haalde – door twijfel bevangen – de dubieuze Altinks ‘Havengezicht Den Helder’ en ‘Winter’ op de valreep uit de veiling. Andere veilinghuizen, waaronder Christie’s, volgden. Uit angst. De Altinks kregen al snel het stempel ‘besmet’. Het spoor naar de inbrenger, die zich van diverse namen bediende, leidde naar Cornelis Teunis van Loenen, een in Holthe woonachtige kunstschilder. Zich van geen kwaad bewust. Een strafrechtelijk onderzoek volgde. Van Loenen ging zelfs enige dagen achter de tralies en 31 schilderwerken, waaronder vermeende Altink-vervalsingen, moesten voor nader onderzoek mee. In maart 1993 blies Justitie de zaak af. Wegens ‘gebrek aan wettig en overtuigend bewijs’. Voor de als ‘vervalser’ afgeschilderde Cor van Loenen, die later nog negen mille aan schadevergoeding ving, was de zaak afgedaan. Maar z’n opponent, galeriehoudster Smithuis, gaf zich zo gemakkelijk niet gewonnen. De Altinks deugen volgens haar niet en het onderzoek deugt al evenmin. En dus moet Justitie

Nieuwsblad van
het Noorden

26 maart 1994

‘Winter’

haar huiswerk overmaken, maar dan beter, vindt Smithuis, daarin gesteund door de Groninger kunsthandelaar en Ploeg-specialist Cees Hofsteenge. Verwacht wordt dat de komende week zal blijken of het Gerechtshof in Amsterdam voldoende reden ziet de zaak te heropenen.

Smithuis zwijgt voorlopig. Maar hoopt in stilte dat het recht zal zegevieren. En Cor van Loenen? Die wil eindelijk eens rust aan het front. “Er is al zo ontzaglijk veel vuiligheid over me heen gekomen. En de kunstwereld is in principe een goede wereld. Maar er lijkt nu allemaal rotte vis in te zwemmen. Hebberds, dat zijn ‘t. Ze sparen en dekken elkaar om geld, macht en prestige. Zo zit dat.”

Rust is Cor van Loenen niet gegund. Smithuis blijft hem en z’n Altinks veilig opgeborgen in een kluis – achtervolgen, in haar jacht naar de waarheid. Want heeft ze zich dan zo vergist? Hoewel Renée Smithuis geen grote populariteit geniet binnen de kunstwereld – “ze is een absolute querulant die koste wat kost haar gelijk wil halen”, “het lijkt wel een heksenjacht” of “ze heeft nu eenmaal een grote mond” moeten velen haar toch gelijk geven. Duidelijkheid over ‘echt of vals’ is er tot op heden niet over de Altinks van Van Loenen. Al is de zaak vorig jaar door Justitie geseponneerd, de twijfel over de collectie Altinks is gebleven. “Als Cor van Loenen zelf zo overtuigd is van de echtheid van z’n Altinks, waarom houdt hij de collectie nu wel binnenskamers? Hij riep vorig jaar toch dat hij volledig gerehabiliteerd was en dat er geen twijfel meer bestond. Als dat zo is, dan loop je toch weer naar Sotheby’s om het opnieuw te proberen?,” vindt de Groninger Altink-kenner en kunsthandelaar Sibbele Ongering. Maar hij heeft ze niet weer ontdekt. “Misschien wel het allerbeste.” Ongering heeft, toen veilingmeester Rob Sneep van Sotheby’s in allerijl naar hem in Groningen afreisde met de verdachte Altinks ‘Winter’ en ‘Havengezicht Den Helder’, genoeg gezien: “Dat was zeker niet van Altink. Daarvoor heb ik in mijn leven te veel van z’n werken gezien.”

Wat anderen er ook van denken en zeggen, voor Cor van Loenen staat één ding vast: z’n Altinks zijn echt. Alleen houdt hij ze nu nog maar even veilig opgeborgen. Hij heeft z’n neus al fiks gestoten. “En ik ben op een gezonde manier achterdochtig geworden.” In z’n boerderij te Holthe wappert de kunstschilder ondertussen driftig met het voor hem zo gunstig uitgevallen technisch materiaalonderzoek van het Gerechtelijk Laboratorium te Rijswijk van medio 1992. De conclusie; er is niet geantedateerd. “Dus ze zijn goed,” vindt Van Loenen. Maar de Officier van Justitie stelt nadrukkelijk in een brief: ‘Het zijn geen echtheidsverklaringen’.

“Maar in zijn ijver de buitenwereld van z’n onschuld te overtuigen, liet Cor van Loenen de uitslag van het schriftkundig onderzoek buiten beschouwing. Blijkens een officiële rapportage van de schriftkundige is er echter wel degelijk iets aan de hand met de signatuur op enkele verdachte schilderijen. De conclusie van de schrift-expert over vier van de vijf onderzochte Altinks is vernietigend: ‘De signaturen zijn waarschijnlijk niet van de hand van de schilder J. Altink’.”

Er volgde nog een schriftkundig onderzoek. Omdat het materiaalonderzoek nu eenmaal niet aantoonde dat er ten onrechte met J. Altink was gesigneerd. Maar in zijn ijver de buitenwereld van z’n onschuld te overtuigen, liet Cor van Loenen de uitslag van het schriftkundig onderzoek buiten beschouwing. Blijkens een officiële rapportage van de schriftkundige is er echter wel degelijk iets aan de hand met de signatuur op enkele verdachte schilderijen. De conclusie van de schrift-expert over vier van de vijf onderzochte Altinks is vernietigend: “De signaturen zijn waarschijnlijk niet van de hand van de schilder J. Altink.” De expert constateert te veel afwijkingen op de verdachte werken in vergelijking tot de signaturen op onomstreden Altink-doeken. Alleen is het rapport met het voor Van Loenen zo brisante resultaat pas op schrift gezet door het Gerechtelijk Laboratorium op 15 juni 1993. Het vooronderzoek naar de Altink-vervalsingen is dan al lang (maart 1993) gestopt. De late verschijning van de rapportage is te wijten aan langdurige ziekte van de schriftkundig expert. Maar in januari is de essentie van de conclusie van de zieke schriftkundige wel keurig doorgebeld aan Justitie door een collega. Dus kon Justitie verder met de zaak.

Hoe vernietigend het schriftkundig onderzoek achteraf op papier misschien ook lijkt, de Amsterdamse Officier van Justitie L.A.J. Dun blijft erbij dat er ‘onvoldoende overtuigend bewijs was geleverd voor een strafzaak’: “Dan heb je heel wat meer nodig aan bewijslast. En met alleen bewijzen dat de schilderijen vals zijn, ben je er nog niet. Ook moet worden aangetoond dat de handelaar daar wetenschap van had. En ik heb m’n beslissing, om te seponeren, destijds gebaseerd op het gehele procesverbaal. Dat bestond uit heel wat bladzijden.”

“Met de herkomst van zijn Altinks is volgens de Van Loenen niets aan de hand. ‘Hoezo vaag!’ De Altinks heeft hij netjes verzameld. In eerste instantie samen met z’n inmiddels overleden zus in Schoorl. En via wat ruilhandel (antiek voor schilderijen) en niet van de bank geleend geld kon Cor van Loenen in 1990 z’n Altink-collectie fiks uitbreiden.”

Cor van Loenen verwijst het rapport van de schrift-expert naar de prullenbak. Van Altink is volgens de kunstschilder namelijk bekend dat hij slordig met signeren was. En de man heeft duizenden werken gemaakt. Dan is het toch logisch dat er verschil zit in z’n signaturen. Cor van Loenen heeft er zelfs een studie van gemaakt. En is derhalve misschien wel de grootste deskundige als het gaat om de signaturen van Altink, vindt hijzelf. De Groninger Altink-specialist Sibelle Ongering verklaart dat Altink juist ‘een behoorlijk vaste hand van signeren had’. “Alleen wat eenvoudig, helaas. Men hoeft er bij wijze van spreken maar even een paar uurtjes voor te gaan zitten, en het lijkt al heel wat.”

Aanklaagster Renée Smithuis grijpt met haar medestander Cees Hofsteenge het schriftkundig onderzoek, en vooral de late verschijning ervan, aan als één van de vele missers, waardoor heropening van de vervalsings-affaire volgens hen gerechtvaardigd is. Smithuis’ raadsman, mr. Hamer uit Amsterdam, beaamt dat de autoriteiten die zich destijds met de vervalsingsaffaire hebben bemoeid, grove steken hebben laten vallen. En het wetenschappelijk onderzoek naar de signatuur is voor het Openbaar Ministerie dat de zaak heroverweegt zeker een ‘novum’. “Op het moment dat de Officier van Justitie het besluit nam de zaak te seponeren, had hij het bewuste rapport niet eens officieel op schrift. En wat zegt nu een telefoontje!” Het onderzoek is volgens mr. Hamer nog maar ‘één van de vier zwakke elementen in het onderzoek’. Wat die andere ‘technische’ missers zijn, houdt hij liever voor zich, totdat het Gerechtshof een uitspraak doet, “Maar wat ze hebben gedaan, is mager. Maar ach, het Openbaar Ministerie krijgt niet dagelijks te maken met schilderijen-vervalsing.”

Cor van Loenen steekt een ander document omhoog, waarmee volgens

hem het bewijs is geleverd dat de Altinks wel degelijk goed zijn. Hij heeft namelijk een taxatierapport van z’n doeken. Vorig jaar opgemaakt door beëdigd taxateur en makelaar in kunst Auke W. van der Werff te Broek in Waterland. Niet de eerste de beste, zegt Van Loenen. Van der Werff, een alom gerespecteerd top-expert moderne kunst die jarenlang was verbonden aan Sotheby’s, heeft de twaalf omstreden Altinks stuk voor stuk getaxeerd, in augustus 1993, enkele maanden nadat Justitie besloot af te zien van een strafzaak. De totale taxatiesom voor de omstreden Altink-collectie is vastgesteld op 136.000 gulden. Maar Auke W. van der Werff plaatst wel een aantal kanttekeningen, Zo is de taxatie uitsluitend te gebruiken voor verzekerings- en niet voor commerciële of juridische doeleinden. En bovendien is de taxatie voorlopig, zo schrijft hij in een aparte brief. Van der Werff heeft namelijk wel degelijk ernstige twijfels over de doeken.

Maar volgens Cor van Loenen doet dat niets af aan de waarde van het taxatierapport. “Een taxatie is een taxatie. En die voer je alleen uit als je ervan overtuigd bent dat het werk goed is. Dus het zijn echtheidsverklaringen. ‘De door Auke W. van der Werff bijgesloten brief, waarin de top-expert z’n twijfels uitspreekt over de echtheid van de werken en de kunstschilder uitdrukkelijk adviseert een aantal experts zijn Altink-collectie nog eens te laten bekijken, vindt Van Loenen uiterst laf. ‘Je taxeert wel of niet. En daarmee uit. Winter wordt getaxeerd op 22.000 gulden en Heuvellandschap Pic de Luc op 15.000 gulden. Je komt toch niet tot dergelijke bedragen als je twijfelt.’ Taxateur Van der Werff heeft vorig jaar augustus geen moment getwijfeld aan de goede trouw van Cor van Loenen. Nu heeft hij echter spijt. En had hij, achteraf gezien, er misschien beter aan gedaan met een hele grote boog om de betwiste Altinks heen te lopen. Hij wilde de man uit Holthe alleen maar helpen. Om z’n schilderijen te verzekeren. Iedereen had al tegen hem aangeschopt. En die Smithuis was zo ongenueanceerd bezig geweest. Ze schreeuwde moord en brand. Het leek wel een heksenjacht, Van der Werff terugblikkend: “En bovendien is het heel gemakkelijk om direct te zeggen ‘vals.’” Dus taxeerde hij. En schreef in een begeleidende brief: ‘Het is toch geen collectie waarvan ik onmiddellijk denk: dit is allemaal goed... Het is aan te bevelen in de toekomst de collectie nog eens te bekijken met enkele experts voor een definitiever oordeel... De herkomst van een zo grote partij Altinks is te vaag en de amateuristische manier van inlijsten klopt van geen kant...’ En tot slot: ‘Daarom beschouw ik deze verzekeringstaxatie dan ook als voorlopig.’

Auke W. van der Werf vindt dat Cor van Loenen niet netjes met z'n taxatierapport omspringt. En dat het een 'echtheidsverklaring' zou zijn. is al helemaal te zat voor woorden. "Al had Van Loenen alleen maar m'n advies opgevolgd, om nog eens enkele deskundigen te vragen voor een eindoordeel. Dan was de kous daarmee af. Nu wordt het verhaal alleen maar ingewikkelder en warriger. En ik vrees dat Van Loenen zich hier zo in vastgebeten heeft, dat hij gelooft in z'n eigen leugens."

Voor Cor van Loenen heeft Auke W. van der Werff inmiddels afgedaan. Een dikke brief is richting Broek in Waterland gegaan: "Wat hebben we aan een zielig sentimenteel verhaal. Je taxeert. ja of nee. Hij is een bange wezel. En waarom zou ik er opnieuw deskundigen bij halen. Er ligt al een rapport van het Gerechtelijk Laboratorium. En hebben destijds alle veilinghuizen m'n Altinks niet ingenomen omdat ze het prachtig werk vonden? Dat zijn ook allemaal top-deskundigen. En in een catalogus van een veilinghuis stond er zelfs eentje afgedrukt in full-colour. Dus waar praten we dan nog over!"

Met de herkomst van zijn Altinks is volgens de Van Loenen niets aan de hand. "Hoezo vaag!" De Altinks heeft hij netjes verzameld. In eerste instantie samen met z'n inmiddels overleden zus in Schoorl. En via wat ruilhandel (antiek voor schilderijen) en niet van de bank geleend geld kon Cor van Loenen in 1990 z'n Altink-collectie fiks uitbreiden. Olieverfdoeken, gouaches, aquarellen en tekeningen, ruim 30 stuks. Hij betrok ze respectievelijk van een ergens in Limburg woonachtige Van den Berg – 'een oude bekende' – en van een zekere Jansen uit Amsterdam. "Ik was zo verguld met de collectie. En ik heb geen moment aan de echtheid getwijfeld. Dus adressen heb ik ook nooit gevraagd." De Altinks waren, zo zegt Van Loenen, bedoeld om zelf te houden. "Ik ben geen handelaar, maar kunst-schilder en verzamelaar." Maar in Holthe moest er een atelier bij de boerderij gebouwd worden. En al ging Van Loenen op z'n kop staan, de bank leende niets. Hij moest maar wat werk uit z'n schilderijen-collectie verkopen. Via advertenties probeerde Van Loenen particulieren te interesseren. Zodoende ontmoette hij najaar 1990 ook galeriehoudster Renée Smithuis uit Heiloo. Ze koesterde een warme belangstelling, kwam enthousiast op Van Loenen over, maar kopen deed ze niet. Maar ze kende wel een andere Altink-liefhebber.

Het relaas van Renée Smithuis wil dat ze toen al meteen zag dat het getoonde werk van Altink vals was. Alleen had de galeriehoudster er toen geen trek in de Van Loenens teleur te stellen. De door haar bedoelde

geïnteresseerde Altink-liefhebber, de in Blaricum woonachtige prof. dr. A. Dingenaers van Hillegondsberg – tevens bestuurslid van het Singermuseum in Laren koopt een paar dagen later wel, hij rijdt er speciaal voor naar Holthe. "Die man was zo enthousiast. En hij heeft zelfs Smithuis nog bedankt voor de tip," weet Van Loenen. "En later beweert ze ineens dat ze vals waren..!" Cor van Loenen heeft later getracht verhaal te halen bij de toen zeer gelukkige koper, want de jacht op Van Loenen was op dat moment net geopend door Smithuis. Hij kon de steun van Van Hillegondsberg derhalve goed gebruiken. "Hij reageerde niet op m'n brieven; toen heb ik hem gebeld. Weet je wat hij zei: 'Meneer Van Loenen, juist of onjuist, terecht of onterecht, waarheid of leugen, ik wil niets met deze zaak van doen hebben'. Dat is dan iemand die zeer hoog staat aangeschreven in de kunstwereld.

Wat hypocriet." En galeriehoudster Smithuis kan wel 'hysterisch van alles roepen', de gekwelde Cor van Loenen kent verhalen over 'dat mens Smithuis' die haar uitstekend typeren. Hij noemt een voorbeeld. Wijlen schrijver en kunsthandelaar Adriaan Venema – die ooit een boek schreef over de Groningse kunstenaarsgroep De Ploeg – wijdt in z'n memoires enkele pagina's aan de Altink-affaire en in het bijzonder aan Smithuis. Hij maakte de kunsthandelaarster mee tijdens z'n bezoek aan Sotheby's om naar de verdachte Altinks te kijken: 'Ze probeerde me al te overtuigen voordat ik iets gezien had. Met argumenten die kant noch wal raakten. Zij toonde aan in geen enkel opzicht een expert te zijn, hooguit een overspannen aanklagster..' aldus Venema's memoires. De Alkmaarse kunsthandelaar Wim de Boer noemt haar desgevraagd 'een getrukt, gemeen mens'. Wim was onlangs de dupe van Smithuis' praktijken, zegt hij. "Ze gunt niemand een verkoop. Als je het mij vraagt, zijn het gewoon smerige trucs," zegt De Boer, die zich dan ook goed kan voorstellen dat Cor van Loenen 'slachtoffer' is.

Hoewel er aan de Altinks nog steeds 'een vies smaakje zit', staan de kunsthandelaren niet te springen om de Altink-affaire weer op te rakelen. Smithuis zou er beter aan doen de strijd om haar gelijk te halen te staken, vinden ze. Want opnieuw paniek en angst zaaien onder het kunstminnend publiek, daar vaart niemand wel bij. De Groningse veilinghouder en Altink-kenner Johan van der Hende vindt, hoe goed bevriend hij ook is met galeriehoudster Smithuis, dat het 'gestook' beter afgelopen kan zijn. "Wat nu wordt aangeboden aan Altinks, bij bonafide veilinghuizen, is zeker goed. Bovendien zijn de valse werken van Altink die destijds rouleerden nu

bij iedereen bekend. Voor mij staat vast dat ze vals zijn. Maar echt bewijs daarvoor leveren blijft moeilijk. Daarvoor is het werk van Altink te recent.” De olieverf waarmee Jan Altink in z’n laatste jaren werkte, is qua samenstelling, kleur en merk nog exact dezelfde verf die hedentendage nog wordt gebruikt. Dat maakt de zaak extra gecompliceerd. Op enkele niet gedateerde schilderijen na heeft het Gerechtelijk Laboratorium destijds dan ook geen grondig materiaal-onderzoek losgelaten.

Voor Altink-kenner Johan van der Hende is het derhalve vooral een kwestie van goed kijken. Hij heeft uit de nalatenschap van Jan Altink zeker zo’n 600 werken geveild. “Die heb ik allemaal in de vingers gehad. Dus ik kan wel zeggen dat ik voldoende deskundig ben.” Z’n Groningen kunst-collega Sibelle Ongering heeft al evenmin hooggespannen verwachtingen van een hernieuwd onderzoek. “Als het laboratorium al niet voldoende bewijzen kan leveren... En ik kijk dagelijks tegen Altinks aan. Maar kijken is zo subjectief.”

Ongering vraagt zich dan ook af of het oprakelen nog zin heeft. “Want als je bewijslast wilt hebben om iemand van vervalsing te kunnen betichten, dan moeten agent en officier als het ware over de schouder van de schilder meekijken en hem vervolgens op heterdaad betrappen als hij er mee naar de veiling stapt.”

Margriet Benak

Kans klein op nieuw proces over Altinks

Assen / Amsterdam – Een uitspraak van het gerechtshof in Amsterdam over eventuele heropening van de geruchtmakende Altink-vervalsingsaffaire laat nog enige weken op zich wachten. Maar het ziet er naar uit dat de kunstschilder Cor van Loenen uit Holthe niet alsnog wordt vervolgd voor vervalsing van werken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink (1885-1971). Procureur-Generaal P.M. Brilman heeft het hof namelijk geadviseerd het verzoek af te wijzen. Hij vindt het aannemelijk dat Van Loenen zich schuldig heeft gemaakt aan een misdrijf, maar er is onvoldoende wettig en overtuigend bewijs voor een strafzaak, stelt hij.

Daarmee lijkt het beklag van galeriehoudster R. Smithuis uit Heiloo en de Groninger kunsthandelaar C. Hofsteenge weinig kans van slagen te hebben. Tegen de in 1991 van vervalsing beschuldigde Cor Van Loenen werd vorig jaar van verdere vervolging afgezien, omdat de officier van justitie onvoldoende bewijsmateriaal had. Die beslissing is onmiddellijk aangevochten door Smithuis en Hofsteenge, omdat ze zich in hun goede naam aangetast voelen.

Smithuis - zij bracht in 1991 de vervalsingsaffaire ook aan het rollen - en Hofsteenge zijn destijds als getuigen-deskundigen gehoord. Hun oordeel over de Altinks was ‘vals’. Dat Justitie toch afzag van strafvervolging, was tegen het zere been.

Voor procureur-generaal Brilman maakt vooral het destijds verrichte schriftvergelijkend onderzoek van het gerechtelijk laboratorium het aannemelijk dat Van Loenen zich schuldig heeft gemaakt aan een misdrijf. Dat onderzoek heeft namelijk uitgewezen dat op enkele omstreden Altink-doeken waarschijnlijk valse signaturen staan. Het schriftkundig rapport verscheen echter in juni 1993, terwijl de officier van Justitie in maart seponeerde.

Nieuwsblad van
het Noorden

31 maart 1994

Nieuwsblad van
het Noorden

31 maart 1994

Kans op nieuw proces Altink-affaire klein

Assen / Amsterdam – Een uitspraak van het gerechtshof in Amsterdam over eventuele heropening van de geruchtmakende Altink-vervalsingsaffaire laat nog enige weken op zich wachten. Maar het ziet er naar uit dat de kunstschilder Cor van Loenen uit Holthe niet alsnog wordt vervolgd voor vervalsing van werken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink (1885-1971). Procureur-Generaal P.M. Brilman heeft het hof namelijk geadviseerd het verzoek af te wijzen. Hij vindt het aannemelijk dat Van Loenen zich schuldig heeft gemaakt aan een misdrijf, maar er is onvoldoende wettig en overtuigend bewijs voor een strafzaak, stelt hij.

Daarmee lijkt het beklag van galeriehoudster R. Smithuis uit Heiloo en de Groninger kunsthandelaar C. Hofsteenge weinig kans van slagen te hebben. Tegen de in 1991 van vervalsing beschuldigde Cor Van Loenen werd vorig jaar van verdere vervolging afgezien, omdat de officier van justitie onvoldoende bewijsmateriaal had. Die beslissing is onmiddellijk aangevochten door Smithuis en Hofsteenge, omdat ze zich in hun goede naam aangetast voelen. Smithuis - zij bracht in 1991 de vervalsingsaffaire ook aan het rollen - en Hofsteenge zijn destijds als getuigen-deskundigen gehoord. Hun oordeel over de Altinks was 'vals'. Dat Justitie toch afzag van strafvervolging, was tegen het zere been.

“Voor procureur-generaal Brilman maakt vooral het destijds verrichte schriftvergelijkend onderzoek van het gerechtelijk laboratorium het aannemelijk dat Van Loenen zich schuldig heeft gemaakt aan een misdrijf. Dat onderzoek heeft namelijk uitgewezen dat op enkele omstreden Altink-doeken waarschijnlijk valse signaturen staan. Het schriftkundig rapport verscheen echter in juni 1993, terwijl de officier van Justitie in maart sepondeerde.”

Aan het hof is nu het definitieve eindoordeel. Aanvankelijk had dat gisteren moeten komen, maar volgens een gerechtssecretaris heeft het hof, gezien de dikte van het Altink-dossier, meer tijd nodig. De verwachting is nu dat er over twee drie weken uitspraak wordt gedaan.

Voor procureur-generaal Brilman maakt vooral het destijds verrichte schriftvergelijkend onderzoek van het gerechtelijk laboratorium het aannemelijk dat Van Loenen zich schuldig heeft gemaakt aan een misdrijf. Dat onderzoek heeft namelijk uitgewezen dat op enkele omstreden Altink-doeken waarschijnlijk valse signaturen staan. Het schriftkundig rapport verscheen echter in juni 1993, terwijl de officier van Justitie in maart sepondeerde.

De procureur-generaal noemt de gang van zaken rond het voor Cor van Loenen zo brisante onderzoek 'ongelukkig'. “Daarmee heeft een voor deze zaak uiterst belangrijk rapport geen onderdeel uitgemaakt van de oordeelsvorming van de officier van Justitie”, aldus Brilman. Volgens de procureur-generaal is zodoende sprake van een 'novum' en zou het Hof alsnog een vervolging kunnen gelasten, ware het niet dat er dan nog onvoldoende bewijs is voor strafvervolging. Want al is er sprake van vervalste schilderijen, een strafzaak is pas mogelijk als ook bewezen kan worden dat Van Loenen met boze opzet handelde.

Van Loenens advocaat, mr. drs. E.J.A. Schönfeld, betreurt het uitstel van het hof.

De Asser advocaat is overigens wel bang dat de onzekerheid zal toenemen bij Van Loenen, nu hij weer een paar weken langer moet wachten. “Je rekent op vandaag en dan is het heel vervelend als je nog weer enkele weken moet wachten. En je kunt er allerlei conclusies aan verbinden, maar meestal zijn die fout”, aldus Schönfeld.

Margriet Benak

Nieuwsblad van
het Noorden

1 mei 1994

Advocaat Van Loenen teleurgesteld over heropening onderzoek

Amsterdam / Assen – Wel teleurstellend, maar voor de tegenpartij slechts een Pyrrusoverwinning. Dat is het oordeel van mr. E.J.A. Schönfeld, advocaat van kunstschilder Cor van Loenen uit Holthe, over een hernieuwd, gerechtelijk vooronderzoek naar de vermeende Altink-vervalsingen die de Drentse kunstschilder in de omloop zou hebben gebracht. Het Gerechtshof in Amsterdam heeft dat gisteren bepaald. “Ik maak me nergens ongerust over. Het Openbaar Ministerie zal keurig voldoen aan de opdracht, Van Loenen opnieuw horen en dan alsnog seponeren. Het is niet meer dan een formaliteit, die even afgehandeld moet worden”, aldus Schönfeld. Het hof vindt een hernieuwd onderzoek inzake de geruchtmakende Altink-vervalsingsaffaire gerechtvaardigd, omdat het schriftkundig onderzoek van het gerechtelijk laboratorium geen onderdeel heeft uitgemaakt van het vorige onderzoek. In dit rapport concludeert de schriftkundige dat signaturen op enkele aan de Ploeg-schilder Altink toegeschreven doeken niet van de hand van Altink zelf zijn. Maar de officier van Justitie, mr. L.A.J. Dun, seponeerde begin vorig jaar de zaak tegen Van Loenen, zonder over dit rapport te beschikken. Dun was wel telefonisch op de hoogte gesteld van de essentie. Maar door ziekte kon de schriftkundige pas enige maanden later officieel rapport opmaken. Het hof vindt het schriftkundig onderzoek een nieuw feit. Een hernieuwd gerechtelijk vooronderzoek moet nu uitwijzen of er sprake is van valse Altink-doeken en of Van Loenen, die ze in 1991 ter veiling heeft aangeboden, daarvan wist.

Het ontbreken van het rapport van de schriftkundige, was één van de belangrijkste argumenten van galeriehoudster Reneé Smithuis uit Heiloo en de Groninger kunsthandelaar Cees Hofsteenge om het sepot vorig jaar aan te vechten. Smithuis bracht in 1991 de Altink-vervalsingszaak aan het rollen. Er doken op verschillende veilinghuizen ineens Altinks op, waarvan Smithuis beweerde dat ze vals waren. De in Holthe woonachtige Van Loenen bleek de inbrenger. De veilinghuizen, geschrokken van de commotie, trokken de Altinks terug. Het gerenommeerde veilinghuis Sotheby's diende uiteindelijk een aanklacht in tegen Van Loenen.

Mr. Schönfeld vindt het merkwaardig dat het hof Smithuis en Hofsteenge ziet als direct belanghebbenden. “Het veilinghuis Sotheby's is direct belanghebbende, dat heeft destijds ook Justitie ingeschakeld.” De raads-

man van Van Loenen zegt nu gewoon af te wachten. “Deze uitspraak van het Gerechtshof is natuurlijk een tegenvaller. Ik had een andere verwacht, maar ik ben niet ongerust.” Ook Van Loenen vat de uitspraak luchtig op: “Ik lach er zolangzamerhand om. En ze mogen me wel opnieuw horen, alleen weet ik niet of ik er nog wel gehoor aan geef. Ik heb alles al ingebracht. En als er iemand onregelmatig signeerde was het Jan Altink wel.”

Raadsman mr. L.D.H. Hamer, die optreedt namens Smithuis en Hofsteenge, is tevreden met het gelasten van een nieuw onderzoek.

Margriet Benak

Nieuwsblad van
het Noorden

3 mei 1994

Gerechtshof gelast nieuw onderzoek ‘valse’ Altinks

Amsterdam / Assen – De officier van Justitie in Amsterdam moet een nieuw gerechtelijk vooronderzoek instellen tegen de kunstschilder Cor van Loenen uit Holthe, die twee jaar geleden ervan werd verdacht vervalste schilderijen van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink (1885-1971) ter veiling te hebben aangeboden. Dat heeft het Gerechtshof in Amsterdam bepaald. Het hof vindt dat de officier van Justitie, die maart vorig jaar de zaak tegen Van Loenen seponerde wegens gebrek aan bewijs, destijds onvoldoende onderzoek heeft verricht.

Zo verscheen een handschriftkundig onderzoek van het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk pas in juni, terwijl de zaak al in maart was geseponerd. Dit rapport wees uit dat enkele betwiste Altink-doeken ten onrechte met de naam van Jan Altink waren gesigneerd. Het Gerechtshof vindt dat de officier eerst het rapport met het voor Van Loenen zo brisante resultaat had moeten afwachten.

Met deze uitspraak krijgen galeriehoudster R. Smithuis uit Heiloo en de Groninger kunsthandelaar C. Hofsteenge alsnog hun zin.

Hof gelast onderzoek naar echtheid van schilderijen Altink

Het gerechtshof in Amsterdam heeft de officier van justitie opgedragen een nieuw onderzoek in te stellen naar de mogelijke valsheid van een aantal doeken van de schilder Jan Altink (1885-1971).

Amsterdam, dinsdag – Het gerechtshof in Amsterdam heeft de officier van Justitie opgedragen een nieuw onderzoek in te stellen naar de mogelijke valsheid van een aantal doeken van de schilder Jan Altink (1885-1971).

De officier van Justitie seponerde de zaak vorig jaar wegens gebrek aan bewijs. De Drentse kunsthandelaar en kunstverzamelaar Cor van L., die ervan werd verdacht twaalf doeken van de Groninger Ploegschilder te hebben vervalst, kreeg van de Staat een schadevergoeding van bijna tienduizend gulden. Het hof heeft een nieuw gerechtelijk vooronderzoek gelast naar aanleiding van een klacht van kunsthandelaar Renee Smithuis uit Noord-Holland. Zij wilde zich niet bij het sepot neerleggen, omdat daarmee haar goede naam zou zijn aangetast. De vrouw had de zaak in 1991 aan het rollen gebracht in deze krant.

Twijfels

De schilderijen die Cor van L. bij Sotheby's en Christie's in Amsterdam had ingebracht, werden in 1991 kort voor de veiling teruggetrokken. Beide veilinghuizen twijfelden over de echtheid van de werken. Sotheby's deed vervolgens aangifte bij de politie van poging tot oplichting. Concurrent Christie's zag daarvan af, hoewel het erkende dat de schilderijen die zij hadden willen veilen, niet echt waren.

De Drentse inbrenger kwam in de zomer van 1991 uitgebreid in het nieuws, toen hij samen met zijn echtgenote een kort geding aanspande tegen deze krant naar aanleiding van een artikelenreeks over Cor van L. en diens echtgenote Corrie. De rechter bepaalde echter dat deze krant de gewraakte artikelen niet hoefde te rectificeren.

Het Openbaar Ministerie besloot tot het sepot omdat uit een onderzoek van het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk niet duidelijk was geworden of de schilderijen echt dan wel vervalst waren. Dat onderzoek richtte zich op de gebruikte verfsoort. De conclusie luidde dat op basis van het

De Telegraaf

3 mei 1994

materiaalonderzoek geen uitspraak kon worden gedaan over de authenticiteit van de schilderijen.

Het nieuwe onderzoek wordt volgens persofficier Weimar waarschijnlijk opnieuw door het Gerechtelijk Lab uitgevoerd. Of de signatuur nu onderwerp van bestudering zal zijn, wil Weimar niet bevestigen. Hij schat dat het onderzoek korter dan een jaar zal duren.

(ANP)

‘Voorkomen nieuwe missers Altink-zaak’

Amsterdam / Holthe – Het is wenselijk dat een andere officier van justitie dan mr. L.A.J. Dun het hernieuwde gerechtelijk vooronderzoek leidt tegen kunstschilder Cor van Loenen uit Holthe die in 1991 in opspraak raakte nadat er vermeende Altink-vervalsingen in de handel opdoken. Advocaat L.D.H. Hamer, raadsman van galeriehoudster Renée Smithuis uit Heiloo en de Groninger kunsthandelaar Cees Hofsteenge, vindt dat de officier de vorige keer ernstig in gebreke is gebleven.

“Op onjuiste gronden is de zaak toen voortijdig afgesloten. Er zijn heel wat missers gemaakt.” Nu het Gerechtshof ook fouten heeft ontdekt en een hernieuwd gerechtelijk vooronderzoek heeft gelast, moeten nieuwe missers voorkomen worden, vindt Hamer. En daarom doet het Openbaar Ministerie er verstandig aan een ander met de zaak te belasten.

Als eerder deze week gemeld heeft het hof bepaald dat er een nieuw gerechtelijke vooronderzoek moet komen naar de verdachte Altinks en de betrokkenheid van Van Loenen. Een te laat verschenen rapport van een schriftkundige, die de signaturen op enkele aan de Groninger Ploegschilder Jan Altink (1885-1971) toegeschreven schilderijen heeft onderzocht, zou een nieuw licht op de zaak kunnen werpen, vindt het hof. In dat rapport staat dat een aantal handtekeningen waarschijnlijk niet door Altink zelf is gezet. De officier van justitie heeft destijds dat rapport niet meegenomen in z'n eindoordeel. Hij sepondeerde de zaak tegen Van Loenen in maart 1993, terwijl het rapport pas in juni verscheen.

Volgens raadsman Hamer is dat ‘de meest vette misser’, naast een aantal detaillistische foutjes: “Het hof heeft zeer terecht geconstateerd dat de officier van justitie in gebreke is gebleven.” Galeriehoudster, Renée Smithuis uit Heiloo, die vorig jaar gelijk haar beklag deed bij het Gerechtshof nadat het Openbaar Ministerie tot de slotsom was gekomen dat er onvoldoende bewijslast was om Van Loenen te vervolgen, heeft nu toch haar zin gekregen. Zij wilde een nieuw onderzoek. Smithuis was ook degene die in 1991 gerenommeerde veilinghuizen als Sotheby's, Glerum en Christie's alarmeerde over de valse Altinks. Zij was, evenals kunsthandelaar en Altinkkenner Cees Hofsteenge uit Groningen, ontstemd over het sepot. Hun goede naam zou zijn aangetast. Beiden waren tijdens het gerechtelijk vooronderzoek opgetrommeld als ‘getuigen-deskundigen’ om bij Cor van Loenen in beslag genomen Altink-doeken te bekijken. Hun

Nieuwsblad van
het Noorden

6 mei 1994

oordeel was eensluidend: ‘vals’. Met het sepot is volgens het duo de indruk gewekt dat hun oordeel niet deugde. “Daarmee kwam de zwarte Piet bij de verkeerde partij terecht. Het oordeel van het Openbaar Ministerie deugde niet,” aldus advocaat Hamer.

Justitie blunderde met Altink-vervalsingen

Bewijsmateriaal krijgt nieuwe kans in vooronderzoek

De Telegraaf

13 mei 1994

Amsterdam – Slordig werk van de officier van justitie is, naar nu blijkt, voor het Amsterdamse gerechtshof reden geweest een nieuwe gerechtelijk vooronderzoek te gelasten naar de mogelijke vervalsing van dertig schilderijen en aquarellen, toegeschreven aan de Groningse schilder Jan Altink (1895-1971).

Vorig jaar maart seponerde officier van justitie. mr. L. Dun, bij gebrek aan bewijs de aanklacht, ingediend door onder meer veilinghuis Sotheby, tegen het echtpaar Van Loenen. De Van Loenens boden in 1991 en 1992 deal of niet originele Altinks bij tientallen op veilingen te koop aan.

Het echtpaar, woonachtig in het Drentse Beilen, gaf na het seponeren van de aanklacht in vele landelijke en regionale dagbladen interviews. Daarin benadrukten zij dat het terzijde leggen van de aanklacht door de Amsterdamse officier van justitie ‘het bewijs’ was dat hun ‘Altinks’ echt waren. Het werk van Jan Altink, mede-oprichter in 1918 van de Groningse schilderskring De Ploeg, staat samen met dat van de prominente leden J. Dijkstra, J. Wiegers, H. Werkman en J. van der Zee nog steeds volop in de belangstelling.

Minder gelukkig met de seponering waren de getuigen-deskundige mevrouw R. Smithuis (Castricum) en C. Hofsteenge (Groningen). Beiden genieten in de Nederlandse kunstwereld een alom erkende reputatie als kenners van Ploeg-werk. Onafhankelijk van elkaar hebben zij vorig jaar een volkomen identiek oordeel gegeven over 31 aan Altink toegeschreven schilderijen. Beiden wezen slechts drie voorstellingen als authentiek aan. Zo’n hoge score hadden de controlerende rechercheurs nog nooit mee-gemaakt.

Na de seponering hebben beide kunstkeners protest aangetekend bij het gerechtshof in Amsterdam. Zij voerden argumenten te over aan om de vervolging door te zetten. En buiten dat: door de triomfantelijke verhalen van het echtpaar Van Loenen in de media na het sepot was hun reputatie als kunstkenner in het geding.

Advocaat-generaal P. Brillman adviseerde het Amsterdamse Hof het

protest van beide kunstkenners – ofschoon hij ze wel erkende als belanghebbenden – af te wijzen. Hij was het met zijn collega mr. Dun eens dat een wettig en overtuigend bewijs niet was te leveren.

“En dat is nou het interessante.” zegt mr. L. Hamer, de Amsterdamse raadsman die Smithuis en Hofsteenge in de arm hebben genomen. “Het Hof heeft het advies van de advocaat-generaal niet overgenomen. Dat gebeurt in zaken als deze vrijwel nooit.”

Mr. Hamer ontdekte dat de officier van justitie een zeer belastend nagekomen onderzoek van het Gerechtelijk Laboratorium te Rijswijk, waarin vier handtekeningen onder schilderijen van Altink als vals worden bestempeld, niet bij zijn besluit had betrokken.

De officier was alleen maar afgegaan op de conclusie uit het eerste rapport van het Gerechtelijk Laboratorium. Daarin zette het lab uiteen dat het om praktische redenen slechts twee schilderijen onder de loep had genomen. Vooral het schilderij met landweg met enige boerderijen en een paard, gesigneerd: J. Altink '42. had de belangstelling van de onderzoekers. Want als in het pigment van dit schilderij acrylkunstvezels zouden worden aangetroffen – die kwamen pas in 1950 op de markt –, dan wees dat zonneklaar op anti-datering. Het lab trof geen kunstvezels aan en trok als algehele eindconclusie van het onderzoek: het schilderij landweg, boerderijen en paard is niet later dan 1942 vervaardigd.

Mr. Hamer: “Mooi zou je zeggen, maar er was één probleempje: over het desbetreffende schilderij uit 1942 bestaat in Nederland helemaal geen twijfel over de maker ervan. Dat is inderdaad een echte Jan Altink. Als de officier even het proces-verbaal van de politie erbij had gehaald, had hij kunnen zien dat dat schilderij ook door Smithuis en Hofsteenge was aangewezen als echt. Het Gerechtelijk Laboratorium heeft zich dus stukgebeten op een onverdacht object. Zonde van de moeite.”

Hamer: “Maar er is nog iets. Het Gerechtelijk Laboratorium schreef de officier van Justitie dat materiaalonderzoek van latere Altink-schilderijen geen enkele zin heeft. Dat is gewoon niet waar. Want bij het Centraal Laboratorium voor Onderzoek van Voorwerpen van Kunst en Wetenschap in Amsterdam denken ze daar heel anders over. Behalve eigen onderzoek wezen ze mij daar op het Doerner Institut München, dat geavanceerde ouderdomstesten gebruikt voor de droogtijd van lijnolie.”

En dan is er de mysterieuze handtekening op een schilderij ‘Zittend naakt’, geschilderd in de stijl van Altink. Hofsteenge, die een boek heeft geschreven over de Groninger Ploeg, maakte de officier van justitie er op

attent dat dit doek de afgelopen twaalf jaren ettelijke malen op veilingen van eigenaar is gewisseld. In de bij de veilingen horende catalogi, die Hofsteenge erbij leverde, staat het doek telkens als ongesigneerd te boek. Maar toen het in 1992 weer opdook, dit maal uit de collectie van het echtpaar Van Loenen, bleek het ineens te zijn voorzien van de signering Altink. De officier van Justitie heeft de te voorschijn getoverde handtekening niet nader laten onderzoeken.

Uiterst ongebruikelijk vindt mr. Hamer het dat Van Loenen tijdens het vooronderzoek nooit is geconfronteerd met de talrijke ongerijmdheden in zijn verklaringen tegenover de politie over de herkomst van de als vals gesignaleerde ‘Altinks’. Zijn verklaringen staan haaks op de belastende verklaringen, die door derden in processen-verbaal zijn aangedragen. Tegen de een verklaarde hij dat de ‘Altinks’ uit de collectie van zijn ouders kwamen, tegen de ander wierp hij zich zelf op als iemand die al jaren ‘Altinks’ verzamelde.

Fred Vermeulen

Nieuwsblad van
het Noorden

20 september
1995

Altink-affaire ten einde na nieuw sepot

Amsterdam – Justitie heeft de rechtzaak tegen de kunstschilder Cor van Loenen uit Beilen opnieuw geseponeerd. Van Loenen werd ervan verdacht dat hij schilderijen van de schilder Jan Altink had vervalst. Altink (1885-1971) behoorde tot de Groninger kunstbent de Ploeg. In maart 1993 seponeerde de officier van justitie de zaak ook al wegens gebrek aan bewijs. Naar aanleiding van een klacht droeg het gerechtshof in Amsterdam het openbaar ministerie (OM) echter op een nieuw onderzoek in de stellen.

Mr. drs. E. Schönfeld, de advocaat van de kunstschilder, verwacht dat de Altink-affaire nu definitief ten einde is. Hij zal nog een bescheiden schadevergoeding voor zijn cliënt eisen. De rechtbank van Amsterdam kende de Drentenaar twee jaar geleden een schadevergoeding van bijna 10.000 gulden toe.

De vermeende vervalsing kwam vier jaar geleden aan het licht, toen Christie's en Sotheby's in Amsterdam vlak voor een veiling een aantal schilderijen van Altink terugtrok. De doeken, ingebracht door Van Loenen, zouden vals zijn. Sotheby's deed bij de politie aangifte van poging tot oplichting. Concurrent Christie's zag daarvan af, maar erkende dat de schilderijen die het wilde veilen, niet echt waren. Dat bleek niet uit het onderzoek van het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk. Dat concludeerde op basis van de gebruikte verfsoorten dat niet duidelijk was of het werk echt of vals was.

Het hof droeg het OM vorig jaar op een nieuw onderzoek in te stellen naar aanleiding van een klacht van een galeriehoudster uit Heiloo. Zij nam geen genoegen met het besluit van justitie omdat het haar goede naam zou aantasten. De kunsthandelaar had volgens Schönfeld destijds het gerucht verspreid dat het om vervalsingen zou gaan.

Een beëdigd kunstmakelaar heeft de bewuste schilderijen inmiddels getaxeerd. Auke van der Werff, onder andere oud-veilingmeester van Sotheby's, acht de doeken van een uitstekende kwaliteit. Het werk is inmiddels verkocht aan gerenommeerde verzamelaars.

Rel rond vervalsing schilderijen Altink definitief voorbij

Justitie heeft de rechtzaak tegen een kunstschilder uit Beilen geseponeerd. Cor van Loenen werd ervan verdacht dat hij schilderijen van schilder Jan Altink had vervalst. Altink (1885-1971) behoorde tot de Groninger Ploeg, een groep expressionistische schilders.

Amsterdam, woensdag – Justitie heeft de rechtzaak tegen een kunstschilder uit Beilen geseponeerd. Cor van Loenen werd ervan verdacht dat hij schilderijen van schilder Jan Altink had vervalst. Altink (1885-1971) behoorde tot de Groninger Ploeg, een groep expressionistische schilders.

In maart 1993 seponeerde de officier van justitie de zaak ook wegens gebrek aan bewijs. Naar aanleiding van een klacht droeg het gerechtshof in Amsterdam het openbaar ministerie (OM) echter op een nieuw onderzoek in de stellen. Mr. drs. E. Schönfeld, de advocaat van de kunstschilder, verwacht dat de Altink-affaire nu definitief ten einde is. Hij zal nog een bescheiden schadevergoeding voor zijn cliënt eisen. De rechtbank van Amsterdam kende de Drentenaar twee jaar geleden een schadevergoeding van bijna 10.000 gulden toe.

De vermeende vervalsing kwam vier jaar geleden aan het licht, toen Christie's en Sotheby's in Amsterdam vlak voor veiling een aantal schilderijen van Altink terugtrok. De doeken, ingebracht door Van Loenen, zouden vals zijn. Sotheby's deed bij de politie aangifte van poging tot oplichting. Concurrent Christie's zag daar van af, maar erkende dat de schilderijen die het wilde veilen, niet echt waren.

Verfsoorten

Dat bleek niet uit het onderzoek van het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk. Dat concludeerde op basis van de gebruikte verfsoorten dat niet duidelijk was op het werk echt of vals was.

Het hof droeg het OM vorig jaar op een nieuw onderzoek in de stellen naar aanleiding van een klacht van een galeriehoudster uit Heiloo. Zij nam geen genoegen met het besluit van justitie omdat het haar goede naam zou aantasten. De kunsthandelaar had volgens Schönfeld destijds het gerucht verspreid dat het om vervalsingen zou gaan.

Een beëdigd kunstmakelaar heeft de bewuste schilderijen inmiddels

De Telegraaf

20 september
1995

getaxeed. Auke van der Werff, onder andere oud veilingmeester van Sotheby's, acht de doeken van een uitstekende kwaliteit. Het werk is inmiddels verkocht aan gerenommeerde collectioneers.

Hof sluit zaak over vervalsing doeken Altink

Amsterdam – Het gerechtshof in Amsterdam staat, het Openbaar Ministerie toe de zaak tegen de kunstschilder C. van Loenen uit Beilen te seponeren. Volgens het hof is er geen bewijs voorhanden dat Van Loenen zich schuldig heeft gemaakt aan vervalsing van schilderijen van de kunstenaar Jan Altink (1885-1971). Altink maakte deel uit van de Groninger Ploeg, een groep expressionistische schilders.

Met de beslissing van het hof komt er een einde aan een curieuze zaak. De affaire rond de vermeende vervalsing van de Altinks veroorzaakte vier jaar geleden grote paniek in de kunstwereld.

De Drentse kunstenaar had begin jaren negentig bij verschillende veilinghuizen in Nederland twaalf doeken van Altink te koop aangeboden. De kunstexperts waren aanvankelijk vol lof over de kwaliteit van de schilderijen, maar in mei 1991 veranderde dat toen de Noordhollandse kunsthandaar R. Smithuis-Bijnen meende dat twee bij Christie's aangeboden doeken vervalsingen waren. Daarop trok het veilinghuis de werken terug.

Ook concurrent Sotheby's ging tot die maatregel over nadat Smithuis De Telegraaf op het spoor had gezet van het vermeende vervalsingsschandaal. De politie arresteerde later Van Loenen, die vier dagen in voorlopige hechtenis moest doorbrengen.

Het Openbaar Ministerie besloot in 1993 echter geen vervolging tegen de Beilense kunstschilder in te stellen. Technisch onderzoek van het gerechtelijk laboratorium had uitgewezen dat de doeken geen sporen van vervalsing vertoonden.

Smithuis en een collega dienden daarop een klacht in bij het gerechtshof in Amsterdam omdat de zaak onvoldoende zou zijn onderzocht. Zij kregen gelijk van het hof, dat bepaalde dat het OM zijn huiswerk voor een gedeelte moest overdoen.

Maar ook dat onderzoek heeft niets ten nadele van Van Loenen opgeleverd. Wel is komen vast te staan dat de signaturen op een deel van de schilderijen waarschijnlijk niet van de hand van Altink zijn. 'Strafrechtelijk bewijs vraagt echter meer dan waarschijnlijkheid alleen', stelt het hof.

Nader onderzoek is mogelijk, maar wordt door de raadsheren niet nodig geacht. Als al kan worden bewezen dat de doeken vervalst zijn, moet ook nog vast komen te staan dat Van Loenen wist dat de schilderijen niet door

Volkscrant

20 september
1995

Altink zijn gemaakt. Dat bewijs is volgens het hof moeilijk te leveren. Bovendien is er zoveel tijd verstreken dat Van Loenen met succes een beroep kan doen op een onaanvaardbaar lange dreiging van strafvervolging. Van Loenen heeft met opluchting kennisgenomen van de beslissing van het hof. Hij zal opnieuw een schade-claim indienen bij het OM. Hij had na het eerste sepot al tienduizend gulden van justitie gekregen. De kunstschilder overweegt ook schadevergoeding te eisen van Smithuis. Volgens hem zijn alle indertijd te koop aangeboden Altinks ‘inmiddels door experts echt bevonden en in gerenommeerde collecties terechtgekomen, waaronder die van een museum’.

Galeriehoudster Smithuis gefrustreerd over Altink-affaire

‘Officier van justitie mag hier straffeloos blunderen’

Castricum / Amsterdam – Galeriehoudster Renée Smithuis uit Castricum is duizenden guldens en een illusie armer. “Ja, ik ben een illusie armer, namelijk dat je in een rechtsstaat ook rechtvaardig behandeld wordt. Een officier van justitie mag hier straffeloos blunderen en ik geef toe dat dat behoorlijk frustrereert.”

In de slepende zaak over de valse schilderijen van Jan Altink is vorige week uitspraak gedaan: het Gerechtshof in Amsterdam gaf toestemming voor het seponeren van de zaak: De aangeklaagde kunstschilder Cor van Loenen uit het Drentse Beilen legde de uitspraak uit als een overwinning en overwoog na die uitspraak gerechtelijke stappen tegen de getuige-deskundige, Renée Smithuis.

Smithuis, die dit weekeinde pas de officiële uitspraak van de rechtbank in handen kreeg, reageert. “Ik hoop van ganser harte dat hij dat doet. Dat geeft mij de gelegenheid de zaak nog eens duidelijk uit de doeken te doen. Er is helaas geen mogelijkheid om in cassatie te gaan. Ik moet de zaak voorlopig laten rusten. Het heeft me al handen vol geld gekost. En in wezen betaal ik voor de fouten die Justitie maakt.”

Hoewel geen partij – zij trad op verzoek van politie en Justitie op als getuige-deskundige – was zij er op gebrand in het belang van haar branche, de gerenommeerde kunsthandel, systematische kunstvervalsing aan te tonen. Smithuis: “Ik weet zeker dat de schilderijen vals zijn. Dat lijdt bij Justitie ook geen twijfel. De zaak is geseponerd omdat de rechtbank stelt: ‘Wij kunnen nooit hard maken dat Van Loenen ze gemaakt heeft’ en ‘Wij kunnen nooit aantonen dat hij handelt met de kennis dat de schilderijen vals zijn.’”

De Amsterdamse advocaat van Smithuis, mr. Hamer nuanceert: “De uitspraak van het Gerechtshof is dat hij het aannemelijk acht dat het oordeel van de getuigen-deskundigen juist is en ondersteund wordt door de bevindingen van het Gerechtelijk Laboratorium. Er is toestemming gegeven voor seponeren omdat aanvullend technisch bewijs moeilijk te leveren is.”

Onmiddellijk na de uitspraak riep de Drentse kunstenaar Cor van Loenen

Noordhollands
Dagblad

27 september
1995

dat hij in het gelijk was gesteld. En net als bij het eerste sepot legde hij het seponeren van de zaak, zo uit dat zijn Altinks echt zijn. Ook volgde een heftige aanval op Smithuis, op wie Van Loenen geleden schade wil verhalen. De woede van Van Loenen richtte zich niet op de klagers waaronder grote veilinghuizen – maar op de getuige-deskundige die volgens hem de grote motor achter de klacht is.

Smithuis werd in de zaak Altink betrokken toen Van Loenen begin jaren negentig bij verschillende veilinghuizen in Nederland doeken van Altink te koop aanbood. Smithuis: “Op een kijkdag bij Christie’s werd mijn mening gevraagd over de drie Altink-doeken. Christie’s twijfelde zelf hevig en ik heb gezegd dat ze evident vals waren. Daarop trok het veilinghuis het werk terug; een handelwijze die onmiddellijk werd gevolgd door Sotheby’s en Glerum. En het Haagse Venduehuis betaalde haar kopers die eerder een ‘Altink’ gekocht hadden terug, evenals veilinghuis De Zon. Er waren nog meer veilinghuizen die ‘Altinks’ verkochten, maar die hebben ze volgens mij nooit teruggenomen.”

Het veilinghuis Sotheby’s was een der aanklagers in de eerste zaak, die in ’93 werd geseponerd bij gebrek aan bewijs. Twee getuigen-deskundigen waren ongelukkig met het eerste sepot. Smithuis uit Castricum en Hofsteenge uit Groningen, beiden gereputeerd als kenners van het werk van Altink, tekenden protest aan bij het Amsterdamse Gerechtshof. Door het sepot was hun deskundigheid in twijfel getrokken en hun reputatie als experts in het geding. Mr. Hamer: “En Van Loenen legde het sepot uit alsof de officier van justitie hem had gerehabiliteerd. Van Loenen kraaide meteen zie wel, die kunst is echt.”

Feuilleton

Hamer noemt de zaak een feuilleton, bijna te bizar van woorden. Hij vindt dat de officier van Justitie, mr. L. Dun destijds slordig gewerkt heeft. Dat vond het Amsterdamse Gerechtshof ook. Het hof was van mening dat de officier in ’93 zijn werk niet goed gedaan had en er werd een nieuw gerechtelijk vooronderzoek gelast naar de mogelijke vervalsing van 31 schilderijen, toegeschreven aan de Groningse De Ploegschilder Jan Altink.

De getuigen-deskundigen gaven, elk afzonderlijk van elkaar, als oordeel dat van de 31 in beslag genomen schilderijen er slechts 3 echt waren. Beiden wezen dezelfde drie schilderijen aan als authentiek, de andere doeken waren pertinent niet van Altink. Hamer: “Het Gerechtshof achtte het oordeel van de deskundigen aannemelijk. Maar het bewijzen van de

valsheid is maar één schakel in de ketting van de rechtsgang: vervolging is een tweede stap. Daarbij moet je opzet bewijzen. En dat kan alleen als je een gedegen onderzoek instelt.

Volgens Smithuis liet de officier Dun – dezelfde officier als van de eerste geseponerde zaak – het er weer bij liggen. Het was zelfs bekend waar Van Loenen het oude gebuikte linnen met oude spiellatten kocht. Maar de officier ging niet opnieuw over tot inbeslagname van de diverse spullen in het atelier en de gewraakte schilderijen.”

Echte onderzoek

Advocaat Hamer zegt dat het Openbaar Ministerie zijn werk niet goed gedaan heeft. “Er zijn bij de heropening van het onderzoek methoden voor nader onderzoek aangegeven, maar niet gebruikt. De officier ging bij de eerste behandeling van de zaak alleen af op een conclusie van het Centraal Laboratorium. Het lab had om praktische redenen maar enkele schilderijen onderzocht en bij één ervan geconcludeerd dat het doek voor 1942 was geschilderd en dus niet door Van Loenen vervalst. Wat niet werd betrokken bij het onderzoek was dat niemand – ook niet de getuigen-deskundigen – de authenticiteit van dit doek in twijfel trok. Dit was juist een echte Altink. In het proces-verbaal van de politie staat duidelijk dat Smithuis nou juist dit doek, ‘Landweg, boerderijen en een paard’ wel aan Altink toeschrijft.”

Smithuis: “Dan is er nog de kwestie van de plotseling opgedoken signering. Getuige-deskundige Hofsteenge toonde de officier aan dat op een schilderij dat de afgelopen jaren zonder signering in de handel was en van eigenaar wisselde toen het in de collectie van Van Loenen opdook, een handtekening bleek te dragen. In dat doek lag het bewijs, maar officier Dun liet die kans lopen en heeft dat werk nooit laten onderzoeken.”

Volgens mr. Hamer heeft hij het hof uitdrukkelijk in overweging gegeven om bij heropening de zaak in handen te geven van een ervaren officier. Hamer: “Een officier met bepaalde expertises. Maar dezelfde officier die bij de eerste behandeling betrokken was, deed de zaak. “Die officier kreeg na het eerste sepot de opdracht zijn huiswerk over te doen. Zijn rapport gaf de indruk dat de man kennelijk beledigd was. Die gaat toch niet alles in het werk stellen om zijn eigen ongelijk aan te tonen?”

Dat er in Nederland nep-Altinks in omloop zijn wordt door kunsthistorici beklemtoond. Rijksmuseum-directeur Henk van Os schreef in zijn voorwoord van het nieuwe boek van Hofsteenge over De Ploeg, dat er heel wat

valse doeken van Altink zijn gesignaleerd en hij meldde uitdrukkelijk dat men omzichtig te werk diende te gaan bij het kopen ervan.

Smithuis: “Wij hebben er op aangedrongen de heer Van Os te laten getuigen. Die man verstaat zijn vak beter dan wie ook. Maar alweer dezelfde officier Dun weigerde dat te doen, terwijl hij wel glashard rapporteerde dat er in de kunstwereld geen eensluidend oordeel was inzake valse Altinks. Hij heeft geen museum, geen kunsthistoricus, geen echte verzamelaar willen inschakelen en alle door ons aangedragen onderzoeken heeft hij geweigerd uit te voeren. Hij wilde maar een ding: seponeren, weg met een zaak waar hij geen verstand van had en waarvoor hij de moeite niet wilde nemen er iets van te begrijpen. Een falend Openbaar Ministerie aanpakken is nu eenmaal niet mogelijk binnen onze rechtspraak. Anders zou ik vandaag nog een klacht indienen.”

Hamer: “Het is de taak van justitie om systematische kunstvervalsing en ontwrichting van de kunsthandel op te sporen en te veroordelen. Nu is door een onbeholpen aanpak een beroepsvervalser de dans ontsprongen.”

Rob Bouber

“Het Gerechtshof in Amsterdam heeft een schadevergoeding van 13.000 gulden toegekend aan de kunstschilder Cor van Loenen uit Beilen. Aanleiding voor Van Loenens claim waren de juridische kosten die hij maakte nadat hij in 1991 ervan werd beschuldigd dat hij schilderijen van de Ploeg-schilder Jan Altink zou hebben vervalst. Van Loenen acht zich met de uitspraak van het hof nu van alle blaam gezuiverd.”

Altink-affaire afgesloten met schadevergoeding

Groningen – Het Gerechtshof in Amsterdam heeft een schadevergoeding van 13.000 gulden toegekend aan de kunstschilder Cor van Loenen uit Beilen. Aanleiding voor Van Loenens claim waren de juridische kosten die hij maakte nadat hij in 1991 ervan werd beschuldigd dat hij schilderijen van de Ploeg-schilder Jan Altink zou hebben vervalst. Van Loenen acht zich met de uitspraak van het hof nu van alle blaam gezuiverd.

De affaire kwam aan het rollen toen Van Loenen begin '91 een tiental Altink-schilderijen via veilinghuizen in de Randstad aan de man probeerde te brengen. Galeriehoudster Renee Smithuis uit Heiloo, zelf handelend in Ploeg-werk, sprak via de Telegraaf en deze krant openlijk haar twijfels uit over de echtheid van de Altinks. Haar verklaringen, die werden ondersteund door de Groninger Ploeg-handelaar Cees Hofsteenge, waren voor justitie aanleiding een procedure tegen Van Loenen te beginnen.

De Amsterdamse rechtbank besloot uiteindelijk september vorig jaar om de zaak te seponeren, nadat materiaalonderzoek door het Gerechtelijk Laboratorium had uitgewezen dat er geen reden is om te twijfelen aan de echtheid van de Altinks. De twaalf schilderijen zijn intussen door Van Loenen aan prive-verzamelaars en een Duits museum verkocht.

Van Loenen overweegt nu nog een kort geding wegens smaad tegen galeriehoudster Smithuis. In artikelen in het Noordhollands Dagblad beschuldigde ze Van Loenen onlangs opnieuw van het 'systematisch vervalsen' van Altink-schilderijen. Via haar raadsman liet ze onder meer weten dat 'een ordinaire vervalser de dans ontspringt door geklungel van justitie'.

Nieuwsblad van
het Noorden

september 1995

